

**Чернігівський центр перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників органів державної влади, органів
місцевого самоврядування, державних підприємств, установ
і організацій**

**Збірник матеріалів «круглого столу»
«Регіональні та політичні аспекти реалізації Україною
зовнішньополітичного курсу на євроатлантичну інтеграцію.
Соціальне забезпечення військовослужбовців країн-членів
НАТО»**

**«Євроатлантична та європейська інтеграція України: регіональний аспект»
2-4 жовтня 2006 р.**

Чернігів
2006

«Регіональні та політичні аспекти реалізації Україною зовнішньополітичного курсу на євроатлантичну інтеграцію. Соціальне забезпечення військовослужбовців країн-членів НАТО»: Зб. матеріалів/ Черніг. центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів держ. влади, органів місц. самоврядування, держ. п-в, установ і орг.; Уклад.:В.О. Гречанінов. — Чернігів : ЦППК, 2006. — 44 с.

Затверджено навчально-методичною радою Чернігівського Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, протокол № 3 від 4 травня 2006 р.

Укладачі: **Гречанінов Вадим Олександрович** – президент
Євроатлантичної ради України

Збірник призначений для державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, які вчаться за професійними програмами підвищення кваліфікації, за програмами постійно діючих тематичних семінарів, тематичних короткотермінових семінарів на допомогу викладачам Центру. Він містить роз'яснення регіональних та політичних аспектів реалізації Україною зовнішньополітичного курсу на євроатлантичну інтеграцію.

© Чернігівський центр
перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників органів
державної влади, органів
місцевого самоврядування,
державних підприємств, установ і
організацій, 2006

Звіт

про виконання заходів щодо публічного обговорення тематичного блоку „Національна безпека та оборона” програми „Стратегія розвитку України” Партії „Народний союз Наша Україна”.

1. Основний зміст та процес обговорення тематичного блоку „Національна безпека і оборона” проекту Програми „Стратегія розвитку України”.

Відповідно до рішення II З'їзду Політична Партія „Народний Союз Наша Україна” в рамках програмно-ідеологічної діяльності започаткувала публічне обговорення проекту програми „Стратегія розвитку України” (далі проекту Програми) із залученням фахівців та активістів партії, незалежних експертів, місцевих фахівців різного профілю діяльності.

Тематичні блоки проекту Програми визначені наступні:

сучасна економічна та соціальна система;
селянська політика;
охорона здоров'я;
освіта і наука;
місцевий та регіональний розвиток;
судова реформа;
молодіжна політика;
національна безпека та оборона.

Ідея проекту:

За результатами обговорення в усіх областях України відпрацювати **Програму „Стратегія розвитку України”**.

Ця Програма – План діяльності фракції „Наша Україна” у парламенті на 2006 – 2010 роки.

Для виконання Програми передбачається 5 етапів:

1 етап: Публічне обговорення тематичних блоків Програми представниками регіональних професійних середовищ України.

Термін реалізації етапу: 9 грудня 2005 – 15 лютого 2006 року.

Очікуванні результати етапу:

Отримання раціонального варіанту тематичного блоку проекту національної Програми, що враховує місцеві умови із врахуванням регіональної специфіки.

2 етап: Публічне обговорення проекту регіональних Програм „Стратегія розвитку регіону”.

Термін реалізації етапу: 15 – 28 лютого 2006 року.

Очікуванні результати етапу:

Залежно від організаційної та кадрової спроможності регіональних штабів Програма буде презентована або як механічний набір тематичних регіональних блоків, або як єдиний цілісний документ, основу якого складуть технологічно сумісні між собою тематичні блоки.

3 етап: Публічна презентація проекту Програми „Стратегія розвитку України” в рамках міжнародної конференції.

Термін реалізації етапу: 1 – 7 березня 2006 року.

4 етап: Доопрацювання за результатами обговорень, поширення і часткова формалізація Програми „Стратегія розвитку України” у національному інформаційному просторі серед різних цільових груп.

5 етап: Повна формалізація ідей та положень Програми у формат підготовлених законопроектів та реєстрація їх у Верховній Раді народними депутатами нового скликання, постійний аналітичний супровід діяльності фракції „Наша Україна” у парламенті.

Термін реалізації етапу: з 15 березня 2006 року.

Виконавці:

Національна робоча група, яка після виборів повинна трансформуватися у постійну патронатну аналітичну групу фракції „Наша Україна” при майбутньому парламенті.

Для інформаційного супроводу проекту у передвиборчий період і для аналітичного супроводу фракції у майбутньому парламенті створений веб-сайт за адресою www.strategyforukraine.org.

2. В якості незалежного експерта та модератора з 19 грудня 2005 року по 22 лютого 2006 року у складі команди фахівців виконав завдання щодо презентації та обговоренні проблем тематичного блоку „**Національна безпека та оборона**” проекту Програми. До складу команди, крім мене входили: Народний депутат України Жишко Сергій Анатолійович та керівник проекту тематичного блоку „Національна безпека та оборона” полковник (запасу) Севонькаєв Володимир Вікторович.

В рамках цього тематичного блоку були проведені в регіонах круглі столи на тему:

Основні воєнно-політичні проблеми Програми „Народного союзу Наша Україна” та відповідні прес-конференції

За мету на засіданнях круглих столів в регіонах ставилося наступне:

обґрунтування необхідності інтеграції України в євроатлантичні структури в інтересах забезпечення її національної безпеки і оборони;

викласти основні положення проекти програми НСНУ відносно реформування Воєнної організації держави та створення на її основі Сектору Воєнної безпеки України;

довести основні напрямки щодо вирішення питань соціального захисту військовослужбовців та військових пенсіонерів.

На обговорення виносилися наступні питання:

Оцінка загальної військово-політичної обстановки

Реформування системи безпеки

Удосконалення воєнно-політичної діяльності

Демократизація Воєнної організації

Трансформація Сектору воєнної безпеки

Реформування Збройних Сил

Соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей

Реформування системи безпеки України - Створення сучасних, принципово іншої якості складових Сектору воєнної безпеки (СВБ), які повинні забезпечити адекватне реагування на нові виклики і загрози: Збройні Сили, державні невійськові структури, оборонно-промисловий комплекс.

Удосконалення воєнно-політичної діяльності України:

- інтенсифікація політичного (дипломатичного), військового та військово-технічного співробітництва з ЄС та Північноатлантичним альянсом;
- подальше поглиблення відносин з Росією на рівноправних основах;
- подальший розвиток і поглиблення відносин з провідними європейськими державами;
- поширення і поглиблення участі України в миротворчих операціях ООН;
- залучення державних органів і організацій з покладанням відповідальності за ефективність планування та виконання заходів на відповідних вищих посадових осіб всіх гілок влади;
- створення умов для дієвого громадського контролю поточного стану і процесу перебудови всього Сектору воєнної безпеки країни.
- поступова інтеграція в євроатлантичні та європейські системи колективної оборони;

Демократизація Збройних Сил України:

- забезпечення сталих правових і конституційних норм функціонування Збройних Сил України;
- розробка військового (оборонного) бюджету, який визначатиметься і контролюватиметься за критеріями і процедурою, що відповідають світовим стандартам;
- ефективний парламентський нагляд за бюджетними витратами;
- організація структурно і функціонально дієвого цивільного контролю;
- створення умов прозорого процесу обговорення і ухвалення рішень з проблем воєнної безпеки;
- оволодіння принципами прозахідної культури безпеки.

Трансформація Сектору воєнної безпеки України: перехід від одного якісного стану до більш високого за рахунок комплексної структурної перебудови складових елементів Сектору воєнної безпеки, впровадження новітніх інформаційних і воєнних технологій, створення невеликих, мобільних, оснащених сучасною зброєю і технікою військових формувань, покращення їх підготовки та забезпечення.

Реформування Збройних Сил України

- перебудова структури армії відповідно до характеру сучасних воєнних небезпек, воєнних загроз і викликів;
- створення сучасних безконтактних асиметричних видів зброї на основі розвитку ракетної зброї;
- впровадження комплектування розгорнутих військових формувань особовим складом за контрактом;
- налагодження ефективної бойової підготовки та виховного процесу в умовах одного року служби;
- створення належних умов з матеріального забезпечення військовослужбовців, їх розквартирування і побуту, харчування, відпочинку, дозвілля тощо;
- оснащення армії новітніми зразками озброєння і воєнної техніки, налагодження функціонування системи державною замовлення, науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт.

Соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей:

- реформування нормативно-правової бази, її адаптація до європейських стандартів, гарантоване фінансове і матеріальне забезпечення та соціальний захист військовослужбовців, пенсіонерів та осіб, звільнених в запас;
- формування фонду службового житла та вдосконалення механізму його розподілу); введення механізму грошової компенсації реальних витрат за оренду житла, обов'язкове забезпечення житлом військовослужбовців, які звільняються, а також членів сімей загиблих військовослужбовців та тих, хто пропав безвісті;
- створення умов для безпечного виконання військовослужбовцями своїх професійних обов'язків, удосконалення медичного забезпечення військовослужбовців та військових пенсіонерів;
- посилити увагу до соціальної та професійної адаптації військовослужбовців, звільнених із служби.

На протязі грудня 2005 року – лютого 2006 року круглі столи відносно блоку питань безпеки й оборони були проведені у всіх обласних містах України в такій послідовності: Донецьку, Запоріжжі, Дніпропетровську, Харкові, Черкасах, Полтаві, Сумах, Чернігові, Одесі, Миколаєві, Кіровограді, Житомирі, Вінниці, Хмельницькому, Тернополі, Рівному, Луцьку, Львові, Ужгороді, Івано-Франківську, Чернівцях, Феодосії (Крим), Херсоні, Луганську, Києві.

3. Аналіз виконаної освітньо-інформаційної роз'яснювальної роботи та деякі висновки.

Показовим і позитивним в цій роботі є те, що Партія, мабуть вперше в Україні, на передодні виборів в Верховну Раду виставляє на широке обговорення основні принципи положення своєї Програми.

Це важливо і своєчасно, й тому що у всіх регіонах країни місцеві партійні лідери та активісти залишалися, в більшості своїй, вкрай низько освіченими відносно проблем, що стосуються євроатлантичної та європейської інтеграції України. Мова повинна тут йти саме, в першу чергу, про **освіту** щодо прозахідних перспектив для України. Тому, що тільки маючи відповідну освіченість (знання), можна вірно реагувати на ту чи іншу позитивну або негативну інформацію.

Цей процес за зміни їх уявлень про НАТО як ворога, мав таку послідовність: З початку нашої роботи у східних та південних регіонах, стало ясно, що слухачі з труднощами сприймають нові уявлення про Альянс. Треба було змінити **методику викладання** матеріалу про НАТО і взагалі відносно Заходу. Суть нового підходу до проблеми складалася в тому, що він викладався мною на **власному прикладі змін ставлення до НАТО**: від генеральського уявлення НАТО – як ворога в часи СРСР, до сьогоденного відношення до Альянсу як союзника, адже ж відбулося дуже багато подій, які змінили геополітичну ситуацію взаємовідносин на користь НАТО. Розпався Варшавський Договір, не стало Радянського Союзу. А НАТО навпаки посилювалося та розширилося за рахунок колишніх держав ВД та СРСР. Такий підхід та низка практичних прикладів призвели до того, що відносно НАТО почала у слухачів змінюватися стійка до цього думка про те, що це агресивний військовий блок - на користь нових оцінок – що це вже оборонно-політичний союз.

Разом з цим більшість регіональних лідерів Партії відверто оцінюють проблеми у відносинах з Росією як дуже важливі для України, як такі, що можуть бути й небезпечними з точки зору загроз національній безпеці держави.

3.1 Виходячи із таких обставин, і враховуючи першу цільову установку наших засідань, у ході дискусій на круглих столах було доведено та обґрунтовано те, що, враховуючи історичний досвід розбудови державності та сучасне геополітичне положення України, забезпечення її національної безпеки є і буде наріжним каменем існування нашої держави. Тому всі рішення, які стосуються безпеки України, повинні розраховуватися не на тимчасовий ефект, а на довгострокову перспективу.

Світ після розпаду Радянського Союзу, всупереч очікуванням, не став безпечнішим. Нові явища в світовому геополітичному просторі принципово не змінили характеру відносин між державами. “Молоді” і “старі” держави в нову історичну епоху, в умовах поширення глобалізації і інтеграції живуть за старими законами конкуренції. Державний егоїзм як і раніше править у світі міждержавних відносин.

Після закінчення "холодної війни" в різних сферах міжнародних відносин з'явилося багато ознак, які вказували на відповідні зміни у традиційній системі міжнародних відносин. Подібні ознаки з'явилися дещо раніше, ніж відбувся розпад Радянського Союзу, але в тенденцію вони перетворилися лише на початку 90-х років.

За лейтмотив сучасних міжнародних процесів прийнято вважати глобалізацію, взаємопроникнення різних сфер громадського життя та створення загальносвітового політичного, економічного, соціального, культурного просторів. Природним наслідком процесу глобалізації є **зменшення та трансформація традиційної ролі держави**, як у внутрішніх справах, так і в міжнародних відносинах. Сучасні безпрецедентні тенденції стирання меж між класичним поняттям національної держави та міжнародною системою, плавного і все більш виразного переходу від внутрішньодержавного до загальносвітового, від приватного до глобального передбачають відмову від традиційних моделей міжнародних відносин, яким притаманно було робити державу та її відносини з іншими країнами основним об'єктом уваги.

Таким чином, глобалізація – об'єктивний природний процес збільшення взаємозалежності країн в економічній, соціальній, культурній, екологічній сферах, тобто, в першу чергу, у невійськових відносинах.

Після розпаду біполярної системи цей процес здобув всесвітнього глобального характеру. Можна сказати, що глобалізація у взаємовідносинах держав замінила еру "холодної війни". Залучення України у сферу зовнішніх рівноправних, більш демократичних відносин, є відповідним наслідком перетворень у світі, саме процесу глобалізації.

Характерною ознакою процесів глобалізації є те, що сьогодні відбуваються значні зміни у співвідношенні долевої ваги, так званої "високої" ("high politics") та "низької" ("low politics") політик. В період "холодної війни" в умовах протистояння СРСР і США, яке було готове перейти у відкрите озброєне протистояння, на перше місце вийшла проблема воєнної безпеки. У сфері зовнішньої політики найбільш актуальними були питання, пов'язані з обороною держави, прийняттям воєнно-політичних угод, досягненням військової переваги однієї держави над іншою, тобто питання "high politics". Першорядна увага приділялась проблемам воєнної безпеки, а вирішення питань в інших сферах обов'язково пов'язувалося з воєнно-політичним аспектом.

Вважаємо, що саме в цьому регіоні, розширюючи контакти в економічній, соціальній та культурній галузі, Україна повинна відігравати одну з провідних ролей.

В таких сучасних умовах, коли переважає у відносинах держав „низька” політика, викликає здивування дії Росії у „газовому конфлікті”. Такий російський крок по відношенню до України – стратегічного партнера, відверто нагадує період „Холодної війни”, коли діяли з позиції сили та переважала у зовнішніх відносинах „висока” ("high politics") політика.

Україна протягом всього періоду своєї незалежності відчуває на собі дію законів конкуренції і прояви державного егоцентризму партнерів, причому практично, водночас в усіх сферах – політичній, економічній, воєнній, етнічній, екологічній та ін. Тому українська держава, якщо вона хоче вижити в сучасному світі, має розвивати і зміцнювати свій потенціал безпеки одразу по всіх напрямках, не нехтуючи жодним.

Воєнно–політичний напрямок безпеки є одним із трьох пріоритетних, поряд з економічним і зовнішньополітичним. Ця точка зору підтверджується проявом об'єктивної тенденції в сьогоднішньому світі, яка полягає у подальшому зростанні значення оборонного потенціалу держави. Тому забезпечення національної безпеки було і залишається одним із визначальних стратегічних завдань України.

Україна сьогодні, як і будь-яка держава світу, живе в умовах постійно існуючих небезпек, які в будь-який час можуть породити воєнні загрози. Заяви про відсутність загроз для України не враховують стану стабільності воєнної безпеки України. В той же час, питання про стабільність є ключовим для розуміння сучасних проблем безпеки.

Для України є нереальним в досяжному майбутньому отримати нейтральний статус і притримуватися його надалі. Сьогодні Україна фактично перебуває в центрі обопільного тиску як з Заходу так і з Сходу, що не сприяє стабільності її безпеці. Нинішня ізолюваність України від існуючих систем безпеки, пасивність її воєнної політики є самі по собі джерелом загроз. Спроби України залишатися і надалі поза жодної з колективних систем безпеки призведуть до катастрофічних наслідків.

Для незалежної України вихід із ситуації, що склалася, лежить в формуванні і впровадженні активної воєнної політики.

Основними напрямками зовнішньої воєнно–політичної діяльності України є наступні: Поступова інтеграція України в європейські системи колективної безпеки й оборони. Інтенсифікація політичного (дипломатичного), військового та військово – технічного співробітництва з ЄС та Північноатлантичним Альянсом.

Подальше поглиблення відносин з Росією, на основі рівноправного партнерства.

Подальший розвиток і поглиблення відносин з провідними європейськими державами.

Поширення і поглиблення участі України в миротворчих операціях ООН.

Для обґрунтування зазначених напрямків зовнішньої воєнно–політичної діяльності України необхідно зазначити наступне.

Було показано що, визначальна роль в забезпеченні миру нині належить системам колективної безпеки, і в цьому плані Україна сьогодні опинилася в драматичній ситуації: вона, разом з сусідньою Молдовою не приймає участі в жодній системі колективної безпеки й оборони на

європейському континенті. Сусіди України - блок НАТО, Європейський Союз і Організація Договору про колективну безпеку на чолі з Російською Федерацією мають недосяжно високі, порівняно з можливостями України, воєнні потенціали.

При цьому ці Західні і Східні системи безпеки й оборони вже характеризуються різними ступенями культури забезпечення безпеки держав. Західні – НАТО і ЄС практично виключають застосування воєнної, зі зброєю, сили проти цивільного населення в мирний час, Східні – на прикладі Росії (Чечня), Узбекистану та інших, навпаки, вважають такі дії влади проти цивільного населення цілком нормальними.

А яка ситуація складається в Україні відносно її культури забезпечення безпеки держави? Ми можемо стверджувати, що в Україні на "Майдані – 2004" і після нього зароджуються паростки **Західної Культури Безпеки**. Справа в тому, що можна по-різному оцінювати дії колишнього Президента України Кучми Л.Д. в той час. Але він не застосував воєнну зброю проти людей на Майдані, які виступали проти влади, хоча все було готове для цього. Можна вважати, що він, враховуючи й поради, й попередження із-за кордонів, все ж таки, мабуть, зрозумів, що в Україні це вже робити не можна, Україна вже має нову демократичну громаду, яка мислить по-іншому.

Враховуючи такі обставини, нами надавалася і наступна інформація.

Неурядова організація "Freedom House" опублікувала традиційний рейтинг світової свободи "Freedom in the World - 2006", у якому оцінила всі країни планети. Україна вперше могла отримати статус „вільної” держави.

"Freedom House" поділяє країни на три групи: „вільні”, „частково вільні” і „невільні”. За станом на 2005 рік, **89** країн, у яких мешкає **46%** населення планети, мають статус „вільних” (для того, щоб держава була визнана „вільною”, у ній має бути відкрита політична конкуренція, повага влади до громадянських свобод, незалежні засоби масової інформації й інше). З країн колишнього СРСР до цієї категорії ввійшли Естонія, Латвія та Литва.

54 країн (**18%** населення) отримали статус „частково вільних” („частково вільними” визнаються держави, у яких політичні права і громадянські свободи обмежені, існує слабе верховенство права, на політичній арені домінує одна сила). З пострадянських держав до цієї категорії потрапили **Вірменія, Грузія, Молдова та Україна**.

49 країн (**35%** населення) мають статус невольних (у цих країнах широко і систематично порушуються громадянські свободи, а громадяни не мають базових політичних прав). До невольних віднесено Азербайджан, Білорусь, Казахстан, Киргизстан, Росію, Таджикистан, Туркменістан та Узбекистан.

На думку "Freedom House", у 2005 році пострадянські країни прогресували. Поліпшення ситуації відбулося в Киргизстані, який перейшов з категорії "невільні" до категорії "частково вільні". Україна поліпшила свій статус, але все ще залишилася в числі „частково вільних”.

Найгірша ситуація з громадянськими правами склалася у восьми країнах: на Кубі, у Північній Кореї, Туркменістані, Узбекистані, Лівії, Сирії, Судані і Бірмі.

За три десятиліття рівень свободи у світі значно зріс. У 1975 році у світі було лише 40 „вільних” держав, у яких мешкало 25% населення. 53 країни (35% населення) були „частково вільними”, 65 держав (41%) - „невільними”. З 1986 року кількість демократій, де влада змінюється за допомогою виборів, збільшилася вдвічі – з 66 до 122 держав.

Даний аналіз ще раз підтвердив, що Україна як держава, зі статусом „частково вільної”, повинна входити в союз „вільних” держав – НАТО і ЄС, а не в ОДКБ, де серед шести членів тільки одна країна – Вірменія має статус „частково вільної”, інші п'ять на чалі з Росією – „невільні”.

В зв'язку з такими обставинами ситуація складається таким чином, що подальше затягування визначення генеральної лінії зовнішньої воєнно-політичної діяльності є згубним для держави. Інтенсивні процеси інтеграції в Європі, недостатня стабільність ситуації на теренах СНД, колізії, з одного боку, між Росією і НАТО та ЄС, і їх зближення, з другого боку, визначають **очевидну доцільність поступової інтеграції України в євроатлантичні і європейські системи колективної оборони.**

Цей крок приведе Україну до вирішення одразу двох завдань, пов'язаних, по – перше, з надійним забезпеченням її власної безпеки, по – друге, з посиленням її позиції як рівноправного партнера у відносинах з Російською Федерацією. До того ж Україна, як країна, що підтримує і

підтримуватиме надалі тісні відносини з Росією, створить додатковий «канал стосунків» Росії з Європою, що сприятиме зміцненню безпеки в європейському регіоні і світі.

В світлі цього стратегічного задуму вимальовується, як визначальна мета зовнішньополітичної складової воєнної політики України, інтенсифікація політичного (дипломатичного), військового та військово – технічного співробітництва з ЄС та Північноатлантичним альянсом, а також з Польщею, яка і після вступу в НАТО залишається найбільш ефективним стратегічним партнером України.

3.2 В той же час, життєву важливість для України зберігає підтримання нормальних відносин з Росією. Врахування в зовнішній політиці України інтересів Російської Федерації щодо Заходу дозволить збалансувати прозахідний і проросійський вектори воєнної політики України. Об'єктивна ситуація складається таким чином, що відносини між Україною-Росією-НАТО можуть вирішуватися в склавшомуся **політичному трикутнику**: Україна-НАТО-Росія за рахунок вже прийнятих офіційних договорів та угод між кожною парою із трьох країн: Хартії Україна-НАТО; Основопологаючого документа Росія-НАТО; Договору про відносини України і Росії. Напевно, коли дві сторони цього трикутника: Україна й НАТО домоляться про спільне рішення, буде легше його узгодити і й з третьою стороною – Росією.

3.3 Було показано, що однією із важливих складових зовнішньої воєнно–політичної діяльності України на сучасному етапі є проведення цілеспрямованої низки заходів в інтересах зміцнення власної воєнної безпеки в тих умовах, які склалися після останнього розширення НАТО і ЄС. Немає прямих механізмів, які б могли забезпечити досягнення цієї мети ще до повної інтеграції України в європейські структури колективної безпеки. В цих обставинах слід вважати єдиною вірним шляхом подальший розвиток і поглиблення відносин України з провідними європейськими державами та їх суспільствами, з тим, щоб підвищити їх зацікавленість в безпеці і стабільності України.

Ця мета має досягатися за рахунок впровадження заходів у багатьох сферах, включаючи економічну, політичну, екологічну, національно – культурну тощо. Поєднання їх за метою, змістом та строками з зусиллями в сфері воєнної політики має сприяти досягненню стримуючого ефекту не тільки за рахунок власного воєнного потенціалу, але й у наслідок переплетення якомога більшої кількості аспектів життя України і західних держав та їх суспільств.

Така “стратегія зовнішнього воєнно-політичного стримування” України, якщо вона буде вдало реалізована, здатна помітно підсилити стабільність безпеки нашої держави в нинішніх умовах, коли її власні Збройні Сили є недостатньо боєготовими.

3.4 Крім того було виділено, що наше традиційне поняття оборони держави яке базувалося на загрозі вторгнення, вже не сучасне. Широкомасштабна агресія проти України малоімовірна. Ситуація, яка склалася, як би, відтісняє безпеку, що пов'язана власне з війною проти України на другий план. Сьогодні Україна стоїть перед новими і нечітко прогнозованими загрозами. При цьому процеси глобалізації поєднують внутрішні та зовнішні аспекти безпеки. Тероризм, розповсюдження зброї масового ураження, конфлікти і нестабільні держави поблизу наших кордонів, організована злочинність, конкуренція за природні ресурси та енергоносії, міграційні процеси руйнують національну інфраструктуру, ускладнюють криміногенну ситуацію, наносять значну економічну шкоду.

Справа в тому, що власне тільки Воєнна організація держави вже не зможе за своїми можливостями захистити державу від всього переліку сучасних загроз.

Час вимагає звести державні інструменти і можливості забезпечення національної безпеки в єдиний комплекс. Кращим способом захисту національних інтересів України та забезпечення її безпеки є впровадження якісної системи планування та кризового управління в **Секторі воєнної безпеки держави**, а також інтенсивний розвиток демократії в державі. Для цього нам необхідно мислити глобально, а діяти локально на багатьох напрямках. При цьому Сектор воєнної безпеки держави повинен охоплювати не тільки Збройні Сили, але і інші державні установи. Таким чином, треба враховувати, що в нових умовах, сучасні країни у відповідь на перелік існуючих загроз створюють Сектор воєнної безпеки держави.

Проте ядро Сектору воєнної безпеки України складають Збройні Сили України і оборонно-промисловий комплекс (ОПК). Саме ці суб'єкти забезпечення національної безпеки України вимагають особливої уваги і прискореного реформування з метою забезпечення їх максимальної ефективності та здатності давати адекватного реагування на існуючі та нечітко прогнозовані загрози Україні.

4. У ході дискусій стало необхідним роз'яснити для регіональної еліти і наступні, деякі, важливі подробиці.

Центральна і регіональні еліти повинні бути свідомі того, які складні завдання стоять перед країною у виконанні програм реформування політичної й економічної систем, збройних сил і цілого сектору безпеки. Їхнє виконання і є тим процесом наближення до Альянсу який має завершитися прийняттям Україною ПДЧ („Плану відносно членства”). І треба розуміти, що лише повнота і якість виконання є перепусткою для подальших розмов і дій щодо піднесення рівня стосунків Україна-НАТО. Але, також необхідно бути свідомими того, що найважливішим завданням цього процесу є організація його забезпечення. Забезпечення спеціальними і цілеспрямованими заходами **зовнішньої політики** - у сфері відносин України з країнами НАТО, у сфері відносин України з Росією; з **внутрішньої**, публічної дипломатії - у сфері відносин держави з власним народом.

Населення, як вже вказувалось, повинно мати відповідний рівень знань, освіти відносно НАТО, ЄС. А далі всі заходи з інформування мають бути скоординованими між учасниками їх виконання. за метою, змістом і в часі для кожного етапу інтеграційного процесу. **Основну роботу тут, мабуть, мають здійснювати Уряд і державні органи виконавчої влади. Політичні партії, супроводжуючи цей процес, як такі, що розуміють, сприймають і підтримують необхідність як інтеграції в цілому, так конкретних кроків України на окремих її етапах, мають можливості бути більше серед людей, бути так би мовити ближче до них. Основними напрямками інформування громадськості, напевно мають бути:**

- інформація щодо парадигми, суб'єктів і сучасного стану відносин у сфері міжнародної безпеки; євроатлантичної системи безпеки та її уособлення - НАТО; Сучасна трансформація у сфері відносин НАТО-ЄС та основи майбутньої архітектури європейської безпеки; Стосунки НАТО - партнери, у тому числі з традиційно нейтральними країнами; Роль позаблокового статусу держав в минулому і в майбутніх стосунках між країнами у сфері безпеки;
- Організація Північноатлантичного договору: підпорядкованість і демократичний контроль; спільні з партнерами операції мирного часу;
- аргументи на спростування міфів про НАТО, що нав'язуються неосвіченому суспільству: щодо агресивності НАТО, щодо непомірної вартості членства в Організації і у цьому зв'язку, щодо необхідних витрат на автономну систему оборони держави; щодо так званих особливих стандартів НАТО та їхньою впливу на існування національного ОПК; щодо так званої загрози українсько-російським стосункам через інтеграційну політику України;
- у цьому зв'язку, про розвиток відносин Росії з Північноатлантичним Альянсом; Сучасний стан і формат участі Росії в процесі обговорення і прийняття рішень Альянсом;
- особливої уваги в інформаційній роботі потребує, сфера відносин Україна - НАТО: історія стосунків, розвиток співробітництва і партнерства; Сучасний формат стосунків і спільні робочі органи України - НАТО; Хартія про особливе партнерство. Цільовий План Україна - НАТО; Інтенсифікований діалог: зміст і напрями співпраці; Перспектива розвитку взаємовідносин, завдання ближчої перспективи;

Зміст інформації та її об'єкти за такими напрямками мають уточнюватись у відповідності до етапів нашої інтеграції: від підготовки політичної ситуації і розробки документів, до переговорів про приєднання і їхнього завершення нашим членством в Альянсі. Але максимальної проробки потребує сучасний етап – виконання Плану дій – 2006, та цільового Плану – 2006 року, як передумови підготовки до **можливого прийняття наступного року Плану дій щодо членства в НАТО** (така нагода, як відомо, передбачається).

Паралельно з цим, (треба визначити це) особлива увага має приділяється інформуванню представників Державної Думи і уряду РФ стосовно нашого бачення місця України у військово-політичному союзі з яким Росія має особливе партнерство і. з окремих питань, право голосу у форматі "27" ("26+1"). Водночас, постійно інформувати їх щодо нашого бачення подальшого розвитку добросусідських стосунків з Росією.

Нам слід пам'ятати, що саме тут проходить дорога до тих країн, що сьогодні мають певні застереження щодо скорого прийняття Україною ПДЧ. Це потрібно вже тепер - на етапі необхідних домовленостей у Брюсселі щодо цього. З нашого боку, потрібне сприяння НАТО у пошуку консенсусу щодо приєднання України до ПДЧ в цьому році. Саме у цей час, до квітня, необхідна робота з членами парламентів, урядів як РФ, так і країн-членів НАТО. Говорячи образно, для успішного просування на Захід, нам потрібен попутний вітер зі Сходу.

На цьому сьогоднішньому, етапі, однією з основних форм інформаційної політики в Україні має стати публічна дипломатія. Її мета - **формування суспільної підтримки інтеграційної політики держави**, яка може бути досягнутою шляхом:

- інформування суспільства щодо необхідності проведення реформ політичної, економічної, воєнної, навіть без приєднання України до військово-політичного союзу. Інформування у порівнянні щодо можливих непомірних фінансових витрат на оновлення системи національної безпеки у випадку його одноосібного в позаблокованому стані проведення державою і в противагу цьому за допомогою майбутніх союзників;
- роз'яснення, що членство в НАТО як і вступ до Європейського Союзу, є вигідним для держави з економічної точки зору, що підтримуючи європейську інтеграцію України, громадяни підтримують входження держави до європейських структур, в тому числі і безпекових;
- інформування про рівень особливого партнерства Росії і НАТО, формат її постійного діалогу "27"("26+1"): коло питань, що відкрито обговорюються і з яких приймаються рішення, у тому числі і щодо інтересів України, і без її участі;
- інформування щодо планів України. У разі набуття членства в НАТО, жодною мірою не зашкодити безпеці Росії, чітко дотримуватись попередньої домовленості з НАТО щодо нерозміщення на нашій території військових угруповань Альянсу (?);
- **інформування політичних партій, депутатських фракцій і груп, громадських об'єднань і організацій, у тому числі з широким використанням засобів масової інформації щодо прийнятої в НАТО процедури приєднання, роз'яснення подальшого розвитку ситуації, що може стати наслідком цього і що може викликати занепокоєння громадян, або не правильно трактуватися; продовження цієї роботи має бути інформування суспільства щодо переваг нового статусу України у реалізації її національного інтересу з безпеки і планів щодо майбутнього членства в Європейському Союзі.**

5. Необхідно визнати, що досить незрозумілим для аудиторії залишалося питання відносно демократизації Збройних Сил України. Необхідно було показати, що інтегральним завданням реформування Збройних Сил України є їх **демократизація**. Фактично всі завдання - від реформування і подальшого розвитку силових структур до впровадження цивільного демократичного контролю, є складовими демократизації Збройних Сил та інших військових формувань держави. При цьому, необхідно усвідомлювати, що демократизація визначатиме долю не тільки її складових, але й значною мірою впливатиме на подальший демократичний розвиток країни.

Для реалізації послідовного курсу на демократизацію необхідно, щоб силовий блок України:

- функціонував в сталих конституційних і правових рамках;
- мав бюджет, який визначатиметься і контролюватиметься за критеріями і процедурою, що відповідають світовим стандартам;
- охоплювався ефективним парламентським наглядом за бюджетними витратами;
- мав структурно і функціонально дієвий цивільний контроль (у тому числі і в боротьбі з "дідівщиною");
- мав умови для громадського контролю і такий контроль реально здійснювався;
- працював в умовах прозорого процесу ухвалення рішень, в тому числі практикував, якщо цього вимагають інтереси держави, загальнонаціональне обговорення проблем воєнної безпеки.

Саме ці завдання повинні врахуватися, в першу чергу, при розробці "Державної цільової програми трансформації Сектору воєнної безпеки України" яка готується в Партії з метою надання цьому документу більш всеохоплюючого характеру та уникнення традиційної для нашої влади зосередженості лише на окремих складових демократизації силових структур. Головною ідеєю концепції демократичного реформування силових структур є широке залучення до цього загальнонаціонального процесу державних органів і організацій з

покладанням відповідальності за ефективність планування та виконання заходів на відповідних вищих посадових осіб всіх гілок влади, а також створення умов для дієвого громадського контролю поточного стану і процесу перебудови всього Сектору воєнної безпеки країни.

6. Окремих роз'яснень та обґрунтувань вимагало нове, по суті, питання щодо створення та трансформації Сектору безпеки держави та Сектору воєнної безпеки держави.

На семінарі обговорювалося це нове питання в плані загальних підходів та оцінок складових Сектору воєнної безпеки України.

Для цього були надані основні визначення цієї нової структури.

Формування нових умов міжнародної безпеки та нові загрози національним інтересам, які набувають системного характеру, вимагають ефективного функціонування сектору безпеки держави. В сучасному світі **Сектор воєнної безпеки стає основою політичної стабільності держави.**

Сектор воєнної безпеки включає

- **Збройні Сили України і інші військові формування**, утворені відповідно до законів України - Внутрішні війська і спецпідрозділи, підпорядковані МВС, військова компонента СБУ, війська Державного комітету з охорони державного кордону, оперативно-рятувальної служби Єдиної системи цивільного захисту населення і території, Державної митної служби, податкової міліції, Головного управління по боротьбі з організованою злочинністю та корупцією, Державної спеціальної служби транспорту Міністерства транспорту України.
- **Державні невійськові структури**: МВС, цивільна компонента СБУ, Державного комітету з охорони державного кордону, Служби цивільного захисту Єдиної системи цивільного захисту населення і території, Державної митної служби, податкової міліції, Головного управління по боротьбі з організованою злочинністю та корупцією, Міністерства транспорту України, Міністерства охорони здоров'я, органи прокуратури та суди.
- **Оборонно-промисловий комплекс**: установи, організації і підприємства, що спеціалізуються на розробці та виготовленні озброєння і військової та подвійного призначення техніки.

Важливо в умовах ресурсних обмежень зробити рішучий крок **від реформування і модернізації окремих складових до системної трансформації їх в Секторі воєнної безпеки України** з метою отримання сучасної комплексної структури, в першу чергу принципово нових Збройних Сил і ефективного ОПК України, спроможних своєчасно і ефективно реагувати на нові загрози воєнній безпеці.

Під трансформацією Сектору воєнної безпеки України ми розуміємо впровадження якісних змін в воєнній сфері, зумовлених новою геополітичною ситуацією в світі, появою нового спектру загроз національним інтересам країни та науково-технічним прогресом у засобах збройної боротьби, які дозволять докорінним чином змінити сутність і принципи забезпечення безпеки держави. Результатом цих змін повинно стати створення дійсно сучасних, принципово іншої якості структур Сектору воєнної безпеки, в першу чергу, Збройних Сил і ОПК, які здатні забезпечити адекватне реагування на несподівані і нечітко прогнозовані загрози, виклики і небезпеки. Трансформація передбачає перехід від одного якісного стану до вищого за рахунок комплексної структурної перебудови складових Сектору воєнної безпеки, впровадження новітніх інформаційних і воєнних технологій, створення невеликих, мобільних, оснащених сучасною зброєю і технікою військових формувань, покращення їх підготовки та забезпечення. Новим Збройним Силам держави будуть притаманні висока оперативність і ефективність реагування на нові загрози, стійка морально-психологічна готовність особового складу до несподіваних і різких змін ситуації. Важливою метою і додатковим стимулом трансформації стане підвищення соціального статусу військовослужбовців.

Взагалі, в підсумок цього розділу, раціональним буде наступне зауваження про особливість нових (про які йшла мова) структур безпеки держави. Справа в тому, що Воєнна організація – це не стандарт НАТО; Стандарт європейських країн і НАТО – це Сектор безпеки та Сектор воєнної безпеки, якій включає і воєнну складову.

Ми застосовували поняття Воєнної організації, як складову Сектора воєнної безпеки тільки на сьогоднішньому перехідному етапі. В майбутньому Воєнна організація стає тотожною Збройним Силам і саме так позначається в складі Сектора воєнної безпеки держави.

7. Необхідно було роз'яснити і нові підходи до реформування власне Збройних Сил і наближення їх до стандартів НАТО.

Головною метою реформування та розвитку Збройних Сил України на період 2006 – 2011 роки є створення невеликого за чисельністю мобільного боєздатного війська, яке буде спроможне якісно виконувати покладені на нього завдання і ефективно функціонувати у демократичному суспільстві. Армія має бути здатною оперативно трансформуватися до змін форм і способів ведення збройної боротьби, а також збалансованою з економічними можливостями держави. Реформування Збройних Сил України планувалося провести з урахуванням усіх наявних факторів, основними з яких є соціальний та недопущення втрати боєздатності війська. Президент України в своєму радіо зверненні до співвітчизників наприкінці 2005 року підкреслив, що „Вперше за 14 років держава повернулася обличчям до своєї армії” і далі – „Упевнений, що 2006 рік стане роком справжнього прориву у розвитку Збройних Сил. Військовий бюджет наступного року зросте на 51 відсоток. Такого бюджету – 8,9 мільярда гривень – українська армія не мала ніколи.” (Нажаль, реально в Бюджеті на 2006р. надано для Міноборони тільки 6,9 млрд. грн.)

Основні напрямки реформування Збройних Сил:

- перебудова структури армії відповідно до характеру сучасних воєнних небезпек та існуючих воєнних загроз і викликів;
- впровадження комплектування розгорнутих військових формувань особовим складом за контрактом;
- налагодження ефективної бойової підготовки та виховного процесу у військах з метою формування професійно підготовленого, дієздатного у морально-психологічному і фізичному відношенні українського вояка;
- створення належних умов з матеріального забезпечення військовослужбовців, їх розквартирування і побуту, харчування, відпочинку, дозвілля тощо, які слугуватимуть додатковим стимулом у бойовій підготовці і виховному процесі;
- оснащення армії новітніми зразками озброєння і військової техніки, налагодження функціонування системи державного замовлення, науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт, завданням яких є недопущення відставання в технічному оснащенні українського війська відповідно до вимог сучасності.

Важливим було підкреслити, що в листопаді 2005 року прийнята нова Державна програма розвитку Збройних Сил України на 2006 - 2011 року, яка розроблена у загальнодержавній системі оборонного планування.

Організаційно структуру Збройних Сил України планується мати у складі Генерального штабу і трьох видів: Сухопутних військ (до 35% від загальної чисельності); Військово-Повітряних Сил (до 30% від загальної чисельності); Військово-морських Сил (до 15% від загальної чисельності), а також з'єднань, військових частин і установ, що не входять до складу видів Збройних Сил України (до 20% від загальної чисельності).

За функціональним призначенням Збройні Сили України також реорганізуються. Було показано, що замислом розвитку функціональних структур Збройних Сил України передбачається вдосконалення їх якісних характеристик, досягнення відповідності бойового та чисельного складу, їх бойових можливостей характеру реальних та потенційних загроз національним інтересам країни.

Для цього загальний бойовий склад Збройних Сил за функціональним призначенням розподілятиметься на **Об'єднані сили швидкого реагування** та **Основні сили оборони**.

Об'єднані сили швидкого реагування – сили бойової готовності, які спроможні без доукомплектування виконувати визначені завдання. У їх складі буде частина військ (сил), які здатні до негайного реагування на кризові ситуації. Вони розподілятимуться на **сили негайного реагування** і **сили швидкого реагування**.

Основні сили оборони – сили мобілізаційної готовності, спроможні до виконання завдань після відмобілізування і приведення в бойову готовність. Вони розподілятимуться на **сили нарощування** та **сили стабілізації**.

Бази, центри, склади, арсенали матеріально – технічного забезпечення відноситимуться до **системи забезпечення життєдіяльності** Збройних Сил України.

Основними шляхами, які забезпечать готовність функціональних структур до виконання завдань за призначенням, є:

- досягнення повної взаємосумісності ОСШР з Об'єднаними Збройними Силами НАТО;

- формування багатофункціональних, мобільних з'єднань і військових частин Збройних Сил України на основі модульного принципу, з можливістю створення бригадних, батальйонних тактичних груп на базі штатних підрозділів різних родів військ, приведення до визначених показників ОСШР та ОСО;
- збільшення питомої ваги бойових частин, з'єднань і військових частин постійної готовності та зменшення питомої ваги структур логістики, військових навчальних закладів, установ і організацій, інших забезпечуючих військових частин і установ;
- виведення із складу видів Збройних Сил України арсеналів, баз і складів, військових частин забезпечення загальновійськової номенклатури та передача їх до складу **Об'єднання сил забезпечення**. Формування на базі решти арсеналів, баз і складів, військових частин забезпечення центрів забезпечення за номенклатурами відповідних видів Збройних Сил України.

Практичний аналіз ситуації на містах в регіонах, виявив дійсну картину щодо боєготовності військ та їх морального стану.

Ситуація ускладнюється ще й тим, що на містах, на жаль, жодна військова особа не схвалила поспішні дії нового керівництва Міноборони відносно переходу на один рік служби для призовників. В сучасних умовах це призвело, по суті, до не боєготовності частин і підрозділів. І тут дві основні причини. Перша: не можна переходити на 1 рік служби по призову, коли немає достатньої кількості солдат та сержантів, які служать за контрактом (необхідно мати не менше 50-60 % найманців). Сьогодні відсоток контрактників зменшився в частинах до 15-20%. Реформа відносно переходу на 1 рік служби виношувалася давно в Україні але всьому свій час. Виходячи із логіки процесу - він ще не настав. Друга причина в тому, що не відпрацьовані у військах програми бойової підготовки для особового складу для одного року служби. Складається враження, що міністр оборони і його найближче оточення не бувають у військах і не володіють реальною обстановкою. Морально офіцери мають дуже негативний настрій проти небритого вигляду міністра. Вважають це, як неповагу до армії й уставного вигляду офіцера і солдата.

Виникають питання й щодо обіцянки міністра оборони мати до 2010 року стовідсоткову кількість контрактників. Вважаємо, і це підтверджується на місцях в бесідах з військовими, що обіцянки міністра - пусті слова, не прораховані популістські заяви. Основні побоювання тут пов'язані з недостатчею коштів на утримання найманця-контрактника та відсутність житла. Аналізуючи ці два декларованих та розпочатих міністром заходи: рік служби та 100% контрактників до 2010 року, треба сказати що ці проблеми вже кілька років лежали на поверхні воєнної реформи. Але час ще не прийшов для цих реформ в Україні. І головне тут не тільки в недостатчі коштів, а в більш глибокому - в розумінні внутрішньої ситуації в державі. Мова йде про те, що в умовах перехідного періоду держави, питання патріотизму, так би мовити, притуплюється. Молодь в Україні дуже слабо виховується в плані патріотизму, любові та захисту вітчизни і т. ін. Це пов'язано і з тим, що тільки 6-8% молодих людей-юнаків служать в армії в Україні. Інші під різними "легітимними" умовами вивільнюються від служби. Українська нова армія, при всіх недоліках, залишається основним об'єктом патріотичного виховання молоді й дуже важливо те, щоб термін служби давав можливість молодій людині після закінчення "учебки", рік прослужити в військах, і оцінити свої людські здібності, з якими увійти в наступне самостійне життя. На круглих столах були розглянуті й наступні **проблемні питання** щодо реформування Збройних Сил.

Стосовно такого швидкого стовідсоткового переходу на найомну армію, то теж така ж сама ситуація складається відносно патріотичного виховання. Треба розуміти, що контрактник - це найманець. Він не має ні офіцерської, ні фахівецької, ні моральної свідомості. Але має такі ж гроші як молодший офіцер. Він - продукт ринку. Чи не рано держава переходить на 100% найманців. Адже ж - це не стандарт НАТО.

Е проблема досить обвального скорочення Збройних Сил - до 145 тисяч осіб до 2011 року. З цього приводу виникає питання: ця чисельність Збройних Сил розрахована для України, коли вона буде в складі НАТО, чи ні? Переконаливої відповіді на це питання немає... Можливо, коли б Україна була в НАТО в 2010-2011 роках, то 140-145 тисяч людей в Збройних Силах

відповідало б її національним безпековим інтересам у блоковому стані. Але, коли ні, то... Між іншим, треба врахувати й те, що Збройні Сили РФ сьогодні налічують, більше 1 млн. людей при чисельності населення країни в 143 млн. осіб.

Питання скорочення військ в складі Збройних Сил України стосується й скорочення ВМС України, які і так мали чисельність близько 30 тисяч осіб. Сьогодні є дані, що Мініборони розраховує на їх скорочення до 10-12 тис. осіб. Вважаємо, що це не раціонально в існуючих умовах відносин з РФ щодо розміщення ЧФ РФ на нашій території. Тут необхідно враховувати, крім стандартів НАТО щодо взаємного співвідношення видів ЗС й політичну ситуацію в Криму. Можна так захопитися скороченням ВМС, що й маяки нам не будуть потрібні.

Потребує роз'яснення й ситуація з розмірами видатків на оборону в бюджеті – 2006.

Передбачається, що 2006 рік має бути роком прориву в розвитку ЗС. 8,9 млрд. грн., які передбачені в бюджеті-2006. Таких грошей українська армія ще не мала. Інша справа, що майже 2 млрд. грн. Українському війську доведеться заробити самотужки.

Всі ці кошти мають бути використані, як це зазначено в статуті 17 Конституції України, для забезпечення оборони країни, її територіальної цілісності і недоторканості, що є однією з основних функцій держави. Сьогодні, в нових міжнародних умовах це положення викликає сумніви щодо його актуальності. З'явилися нові загрози національній безпеці України, які не пов'язані безпосередньо з воєнними загрозами порушення кордонів й т. ін. Такі обставини ускладнюють формування бюджету для Мініборони й можливо ведуть до перерозподілу коштів між відомствами, наприклад Мініборони й МЧС, Мініборони і Прикордонниками, на користь останніх. Але всі розуміють, що у Мініборони накопичилося дуже багато проблем тому, що всі минулі роки Збройні Сили жодного разу не отримали видатки у повному обсязі.

Розглянуті проблемні питання щодо реформування ЗС вимагали критичного аналізу, що в ряді позицій не співпадає з позицією діючого керівництва Мініборони. Вважаю, що подальша співпраця дозволить вийти на раціональні рішення по спірним питанням.

8. Необхідно окремо підкреслити, що на протязі всієї роботи в регіонах: в ході семінарів й в кулуарах одним із основних питань для більшості військових та пенсіонерів була інформація щодо нових напрямків в проблемах їх соціального захисту.

Нажаль, не на всі питання можна було дати розумну та обґрунтовану відповідь.

Взагалі в цій роботі по містах ми керувалися наступними тезами Програми.

Визначальними умовами вирішення проблеми соціального захисту військовослужбовців, осіб, звільнених в запас і відставку та пенсіонерів Збройних Сил є процес, який вже почався, реформування відповідної *нормативно-правової бази*, її адаптація до європейських стандартів, гарантоване фінансове і інше матеріальне забезпечення та налагодження всебічного демократичного контролю за виконавчою політикою в сфері соціального захисту.

Ми бачимо наступні пріоритети в політиці соціального захисту військовослужбовців, осіб, звільнених в запас і у відставку та пенсіонерів Збройних Сил України і інших військових формувань:

- прискорити ратифікацію підписаної Україною 1 липня 1998 року Європейської Соціальної Хартії та приведення чинного законодавства з питань соціального захисту військовослужбовців, осіб, звільнених в запас і відставку та пенсіонерів Збройних Сил у відповідність з її статтями;
- розробку національної Стратегії соціальної політики держави та її складової частини – Стратегії соціального захисту військовослужбовців, осіб, звільнених в запас і відставку та пенсіонерів Збройних Сил;
- впровадження в державну практичну політику першочергових заходів з питань соціального захисту військовослужбовців, осіб, звільнених в запас і відставку та пенсіонерів Збройних Сил України та інших військових формувань;
- законодавче введення системи страхування громадян України, які знаходяться на військовій службі, на випадок каліцтва або смерті під час виконання службових обов'язків, з визначенням вимоги, щоб страхова сума реально забезпечувала адаптацію постраждалого та пристойні умови існування його або його рідних;
- створення незалежного професійного союзу військовослужбовців (для кадрових військовослужбовців та пенсіонерів) і незалежної військової адвокатури.

Додатково слід запровадити такі заходи:

- зміцнення правових основ військової служби;
- розширення альтернативних форм проходження військової служби;
- введення єдиних стандартів соціальних гарантій для всіх складових Сектору воєнної безпеки держави, в тому числі єдиного порядку розрахунку пенсій для осіб, які вийшли на пенсію в різні роки;
- гарантування високого рівня соціальної захищеності військовослужбовців та особового складу інших військових формувань, який відповідатиме особливим умовам їх праці;
- створення нормальних соціально-побутових умов для військовослужбовців та осіб особового складу всіх складових сектору воєнної безпеки держави, їх достатнє грошове утримання, страхове та пенсійне забезпечення;
- гарантоване забезпечення житлом осіб, які звільняються зі служби, безкоштовне їх перенавчання цивільним професіям, гарантування для них робочих місць.

Вирішальним в забезпеченні соціального захисту військовослужбовців військових формувань, пенсіонерів та осіб, звільнених в запас, є встановлення необхідного рівня бюджетних асигнувань на соціальний захист. Тому слід розробити юридичні і фінансові пропозиції, впровадження яких обумовить законодавче гарантування бюджетного забезпечення соціального захисту військовослужбовців всіх силових структур, пенсіонерів та осіб, звільнених в запас.

Критерієм ефективності заходів щодо збереження життя та здоров'я військовослужбовців і пенсіонерів Збройних Сил України та інших військових формувань є наявність умов для безпечного виконання військовослужбовцями своїх професійних обов'язків та відповідальність командирів (начальників) за запобігання виникненню невинуватених ризиків для їх життя і здоров'я, а також ступінь досконалості медичного обслуговування військовослужбовців і військових пенсіонерів всіх військових формувань.

Необхідно значно посилити увагу до соціальної та професійної адаптації військовослужбовців, звільнених із служби. Силіві структури повинні більш активно використовувати можливості співпраці з міжнародними організаціями та окремими країнами, які висловлюють готовність до надання допомоги Україні в питаннях щодо соціальної та професійної адаптації військовослужбовців, звільнених у запас.

Потенціал існуючих державних установ з адаптації військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, задіяний недостатньо. Силовим відомствам, особливо Міноборони, необхідно посилити взаємодію з зазначеними установами для досягнення більш чіткого розподілу завдань і функцій, розробки більш ефективної та продуктивної системи перепідготовки та працевлаштування військовослужбовців, створення відповідної нормативно-правової бази.

Подальше скорочення Збройних Сил України та інших військових формувань може проводитися тільки при наявності відповідних ресурсів. При цьому держава має забезпечити всі соціальні гарантії стосовно військовослужбовців, які звільняються у запас.

Ситуація в державі вимагає створення загальнодержавного банку даних з інформацією про тих, хто після звільнення з силових структур підлягає працевлаштуванню, і про потреби роботодавців, які зацікавлені в працівниках, що мають спеціальності, набуті під час перебування на службі. Зацікавленість в таких спеціалістах постійно зростає, адже значна частина цих людей – люди технічних спеціальностей, без яких неможливе відродження виробництва та зростання економіки.

Інтеграція України в європейські та євроатлантичні структури безпеки вимагає поступового переходу суспільства на норми життя західних країн. Цей процес повинен охоплювати і оволодіння українськими військовими стандартами НАТО не тільки в бойовому, а й в соціальному відношенні.

Широко відомо, що рівень матеріального і грошового забезпечення військовослужбовців України залишається найнижчим не тільки серед військових європейських країн, але і серед військових інших відомств України: СБУ, МВС, Прикордонної служби. Проблема їх матеріального і фінансового забезпечення набрала політичного значення і повинна бути вирішена новою владою як першочергова.

Настав час зробити реальні кроки з ліквідації існуючих диспропорцій пенсійного забезпечення військовослужбовців. У зв'язку з цим слід внести відповідні зміни в Закон України 1992 року "Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ".

9. Обстановка, яка складалася в ході роботи в регіонах викликала необхідність окремо звернутися та роз'яснити **основні загальні та воєнно-політичні проблеми на шляху євроатлантичної інтеграції України.**

9.1. Центральною проблемою у євроатлантичній інтеграції України є визначеність та воля керівництва держави.

До цього часу її не було, чи вона мала вираз невпевненості.

Чому склалася така ситуація?

По-перше, це було пов'язано з відсутністю в Україні впевненого курсу євроатлантичного розвитку на майбутнє. По-друге, причина тут полягає і в дуже низькому рівні освіченості відносно НАТО тих, хто повинен приймати відповідальні державні рішення і проявляти волю.

Будемо вважати, що зараз, в 2006 році політична воля влади держави щодо інтеграції в НАТО визначилася.

9.2. З цією центральною проблемою пов'язана обстановка в українських центральних виконавчих органах влади. По суті тільки два міністерства: МЗС та Міноборони займаються на достатньо професійному рівні відносинами з НАТО по дипломатичним каналам та в галузі оволодіння тактичними військовими стандартами Альянсу.

Нема достатнього пронатовського лобі й у Верховній Раді. Проте є явні противники Альянсу в образі фракції комуністів і деяких інших депутатів, але дуже небагато ярих захисників намірів євроатлантичної інтеграції.

9.3. Наступна проблема – це відношення населення до вступу України в НАТО. Наведу тільки один приклад. Напередодні приїзду наприкінці 2005 року делегації Альянсу на чолі з Генсеком Япом де Хооп Схеффером в Україні було проведено опитування 60 провідних Українських експертів. Їм всім, зокрема, поставили запитання: - “Чи відповідає національним інтересам України її вступ до НАТО?” Всі експерти відповіли позитивно – “Так, відповідає!” Разом з тим, опитування українських громадян показало, що тільки 5% населення заявляли про свою довіру до НАТО. То хто ж мав рацію в цій державі – кілька десятків професіоналів чи населення.

Причина такої ситуації – відсутність в Україні системи освіти щодо НАТО та **системи інформування** громадян. Необхідно відпрацювати спеціальну освітньо-інформаційну програму. На її потреби повинні бути виділені в бюджеті відповідні кошти. Але, як відомо, в першому варіанті проекту держбюджету на 2006 рік взагалі не було передбачено коштів на проведення інформаційної роботи, підчас якої до громадськості були б доведені переваги членства в НАТО.

9.4. Існує багато військово-політичних проблем, які слід вирішити Україні на шляху її інтеграції до євроатлантичних структур. Це й, наприклад, обладнання східних і північних кордонів держави.

Треба відверто сказати й про те, що за роки незалежності Україна спромоглася оформити легітимні кордони тільки з трьома державами із семи з якими межує. Це Польща, Словаччина та Угорщина.

Є прикордонні проблеми з Румунією.

Основна ж проблема України у тому, що більш ніж 4,6 тис. км. кордону з країнами СНД Росією, Білоруссю та Молдовою практично не існує. Облаштування кордонів такої довжини вимагає і чималих коштів, і часу. Між Україною і Росією, наприклад, тільки сухопутні кордони графічно визначені на схемах і картах, тобто виконана делімітація кордонів. На місцевості ж між суверенними державами немає навіть простих смугастих розмежувальних стовпчиків, по яких можна визначити, де проходить кордон між українською та російською територіями.

Чи зуміє Україна для вступу до НАТО, а також в майбутньому – до ЕС обладнати «жорсткі» кордони, що для позаблокової країни є ознакою її суверенітету та обороноздатності? І чи є обов'язковим для прикордонної України (стосовно НАТО і ЕС) для вступу до цих організацій мати зовнішні «жорсткі» східні кордони з Росією й іншими державами? Росія, до речі, не має реальних кордонів і на півдні, і на південному сході (з Кавказом і Казахстаном), а це означає, що вся Україна є «відкритою» територією для цих та інших незаконних мігрантів. Мати таку «відкритість» України НАТО і ЕС, у разі прийому до свого Альянсу, навряд чи захочуть.

Для України висновок може бути тільки один: кордони з країнами СНД необхідно обладнати відповідно до існуючих європейських норм. У цьому разі, це не тільки демаркація, а цілий комплекс заходів. Раніше Україна, сміливо декларуючи свій намір вступити до НАТО та ЄС, практично не вживала ніяких заходів, щоб мати реальні кордони із сусідами по СНД, які не прагнули вступати до НАТО. Нова українська влада має реально відчувати серйозність цієї проблеми. Відсутність справжніх закритих кордонів, при всіх інших досягненнях, може не дозволити здійснити інтеграцію України в НАТО і ЄС.

9.5. Наступна проблема, пов'язана з необхідністю оволодіння стандартами, прийнятими в НАТО всіма структурами безпеки держави.

Ця робота повинна вирішуватися вже в структурах Сектору воєнної безпеки держави, а не Воєнної організації. Адже ж понятті Воєнної організації – це проміжне поняття у воєнній теорії і не стандарт НАТО. Стандарт НАТО – це Сектор безпеки держави і Сектор воєнної безпеки держави. Нажаль в Україні, в органах державної влади цю ситуацію мало хто розуміє, тому тут поки що мало що робиться.

9.6. Перед Україною стоїть завдання в розробці цілої системи **військово-політичних документів в галузі безпеки й оборони по натовським стандартам.**

Для прикладу, надаємо коротко відповідну інформацію про ієрархію цих документів в США. В Америці розроблені й діють:

- стратегія національної безпеки, яка затверджена Президентом країни;
- стратегія національної оборони країни, яка затверджена міністром оборони;
- національна воєнна стратегія, що підготовлена головою комітету начальників штабів збройних сил.

Зрозуміло, що така ієрархічна система підпорядкованості у розробці стратегічних документів в галузі безпеки й оборони в США пов'язана із високим рівнем довіри до військового відомства та особисто до міністра оборони Дональда Рамсфелда та комітету начальників штабів. Нажаль, в Україні такого високого рівня довіри до армії та його керівництва поки що немає. Але, треба враховувати, що міністр А. Грищенко разом з міністром закордонних справ Б. Тарасюком є, по суті, єдині носії та просувачі в українській владі ідей інтеграції України до європейських структур. Тому ці обставини дозволяють переглянути в Україні й порядок, й відповідальність у розробці основних документів в галузі безпеки й оборони на користь надання цих обов'язків Міністерству оборони та Генштабу ЗС України. Що, зокрема дозволить як сподіваємось, збільшити оперативність розробки документів та їх професійно-змістовний рівень.

Треба зауважити, що певні зрушення відбулися й в Україні в останні часи щодо цих питань. В своїх роз'ясненнях на круглих столах ми показали, що в Україні необхідно розробити в ієрархічній послідовності низку концептуальних документів в галузі національної безпеки, яка б корелювалася з структурами Сектору безпеки держави та Сектору воєнної безпеки держави. Так, по-перше, необхідно кардинально переробити головний концептуальний документ – Закон України 2003 року "Про основи національної безпеки України". Цей, вже новий документ повинен бути прийнятий як **Концепція національної безпеки України**. Далі, необхідно на основі концепції розробити Документ практичного напрямку – **Стратегію національної безпеки**. Потім на основі цієї загальної Стратегії – розробити стратегії по всім напрямкам забезпечення безпеки (економічним, екологічним, науковим і т. ін.), і **Стратегію воєнної безпеки**, яка в перспективі розглядається нами як сучасна Воєнна доктрина України, адже ж Воєнна доктрина держави – це не стандарт НАТО. Низка Стратегій складає ієрархічну безпекову систему й на чолі з концепцією – є стандарт НАТО.

9.7. Проблема боротьби з комерцією та пов'язаною з нею корупцією в армії.

Вже вказувалося на це в розділі, що стосувався перебування ЧФ РФ на території України. Але проблема стоїть ширше. Завдання тут повинно стояти так: необхідно повністю виключити використання матеріальної бази ЗС для вирішення будь-яких комерційних питань, що не мають відношення до бойової діяльності армії і флоту. Напевно, в цьому напрямі повинна вирішуватися дуже серйозна проблема, яку навіть прокуратура намагається не торкатися. Хронічне недофінансування армії привело до того, що вона нишком втягувалась у ринок, більшою частиною – у тіньовий. Командування на це закривало очі: а як же офіцерські родини

живуть за межею бідності. В результаті дух комерції проник ледве не в кожную військову частину, укоренився там, приймаючи найрізноманітніші, іноді гротескові форми. Такі, наприклад, як катання туристів на літаках чи комерційні рейси військово-транспортної авіації. Особливе питання стоїть так – комерція, це напівлегальна та нелегальна діяльність командирів всіх рівнів. Вважається, що масштаби її величезні: це можуть бути на території військових частин підпільні різні виробництва, нелегальні автостоянки приватного транспорту та склади тимчасового зберігання і т.п. Взагалі, сьогодні комерція глибоко увійшла в армійське середовище і є реальним гальмом на шляху інтеграції в НАТО.

9.8. Необхідність достатнього фінансування процесу інтеграції в НАТО. Зараз багато політиків в Україні особливо із опозиції ставлять питання: “Скільки коштує вступ України до НАТО?” Думаю, що така постановка питання не є професійною. Можна підрахувати, наприклад, скільки буде коштувати скорочення ЗС, для вступу в НАТО, з 245 тис. осіб до 145 тис. за 6 років. І то це буде дуже приблизна цифра. А скільки буде коштувати вступ України в НАТО з населення в 47 млн. людей, можна відповісти тільки на основі всебічного аналізу суспільства, вимог НАТО і т.д.

Але невдячна це робота. Адже вступ України до НАТО – це політичний крок, ціна й результат якого можуть бути оцінені тільки згодом, через певний час, через роки.

10. До переліку проблем на шляху до НАТО ми відносимо і „російський фактор”.

10.1. Історично-географічна проблема. Коли іноді нас питають західні колеги: - “Невже у Вас соціальна і демократична ситуація гірша ніж у Румунії? Її ж прийняли в НАТО, Вас теж приймуть”. Ми відповідаємо про це так: ситуація не гірша, але у нас є сусідка – Росія. У Румунії такої сусідки не має.

Так дійсно – для Росії вступ України в НАТО – це політична катастрофа, це зміна всієї її політики на Заході.

Це розуміють і в НАТО, особливий тут інтерес мають США, тому що ЄС робить все-таки більшу ставку на Росію, ніж Україну.

Росія гласно й не гласно робить все, щоб вступу України до Альянсу а також до ЕС не відбулося.

10.2. В чому бачаться проблеми, щодо військово-політичних питань з боку Росії, які можуть конкретно завадити вступу України в НАТО? Сьогодні є серйозніші перешкоди на шляху інтеграції до НАТО, які офіційною Україною раніше взагалі не оцінювалися. Йдеться про перебування ЧФ РФ на території українського Криму. Мабуть, складна обстановка в Криму вже по-іншому оцінюється і в НАТО. Генсек Схеффер каже вельми ухильно: «Відносно цього питання в НАТО немає офіційної позиції. Проблема ЧФ — двостороння між Україною і Росією. НАТО не вступатиме в цю дискусію». Іншими словами, якщо Україна спокійно може сказати Альянсу, що вона задоволена нормами, відповідно до яких ЧФ базується на її території, то тоді НАТО не бачить у цьому проблеми і це не стоятиме на заваді до вступу України в НАТО. Реально ж відносини двох країн щодо базування флоту сьогодні залишаються непрозорими і недемократичними; є окремі угоди приватного характеру, які не проходили через український парламент; існують серйозні проблеми щодо дотримання Росією умов базування та ін. Фахівці НАТО радять на майбутнє прийняти так звану Угоду про статус сил. Така типова для НАТО угода за своїм змістом має бути цілком відкритою й оціненою експертами, пройти публічне обговорення і бути прийнятою Верховною Радою. Ця двостороння угода України та Росії могла б зняти проблему військової безпеки ЧФ РФ для нашої держави і не стояла б на заваді до вступу України в НАТО.

Однак, на сьогодні ЧФ РФ на території України вже не можна віднести до оперативно-стратегічного об'єднання РФ, яким він був визначений в 1997 році, коли підписувалися відповідні угоди між Україною та Росією.

Сьогодні ЧФ РФ, не дивлячись на значне технічне скорочення перетворився в могутню політичну структуру у Криму – джерело загроз та сепаратизму на українській території.

Але цей факт вже не обмежує інші загрози для України з боку ЧФ. Чорноморський флот РФ сьогодні вже перетворився у безконтрольну бізнесову, економічну структуру, в якій приймає участь російський, український, іноземний приватний капітал.

Мабуть, ці два кризових фактора вже є причиною того, що ЧФ РФ стає справжньою проблемою на шляху інтеграції України в євроатлантичні структури.

Щодо оплати перебування ЧФ на території України, то вона, безумовно, повинна визначатися, виходячи із "ринкових" умов.

10.3. Про відсутність кордонів між Україною й Росією вже говорилося. Але сьогодні розвернулося жорстке протистояння і в ході чергового раунду переговорів відносно питання українсько-російського кордону у Азовському морі та ключовому питанні – делімітації керченської протоки. Тут прогресу нема. Намітився деякий успіх відносно демаркації сухопутних кордонів з Росією...

10.4. Існує ще одна воєнно-політична проблема у ситуації що склалася у відносинах з Росією. Поки що вона взагалі обговорюється тільки на приватному рівні.

Мова йде про дві РЛС Системи попередження про ракетний напад (Система ПРН) на колишній Радянській Союз, а зараз РФ. Справа в тому, що СРСР було практично оточено такими РЛС. В Європі вони базувалися на Кольському півострові, у Латвії, будувалися в Білорусі, під Барановичами (зараз діє), в Мукачеві та в Криму і Азербайджані. Зараз станція в Латвії знищена. Дві РЛС в Україні забезпечують Росію інформацією в південно-західному секторі про балістичні цілі та супутники на дальності 6000-8000 км. РЛС – стаціонарні, система виявлення і напрямом радіолокаційного обзору постійний в південно-західному секторі і не може бути зміненим.

Росія оплачує тільки отриману інформацію, на рік це не більше 16-17 млн. долл. США.

В підсумок, аналізуючи ситуацію, яка складається у відносинах між Україною і Росією можна зробити висновок, **що Росія, декларуючи свої національні інтереси, застосовує всі легітимні і нелегітимні методи, приймаючи юридично оформлені і юридично не прийняті заходи для того щоб не дати Україні відірватися від неї та інтегруватися в заході євроатлантичні та європейські структури.**

Так є, так буде й далі, на протязі певного періоду.

При цьому, на початок 2006 року погодимося з тим, що "газовий конфлікт" між Україною та Росією затьмарив більшість подій року, що минає. Рішення Москви про підвищення цін на газ сьогодні і на далі – це реальність. Те, як Україна справлятиметься з ситуацією що складається, багато в чому визначить подальший розвиток і внутрішніх, і зовнішньополітичних процесів. Для того, щоб краще уявити собі, якою буде в 2006 році політика Росії відносно України, зробимо аналіз її дій в близькому минулому. **Першим недружнім кроком Росії була підтримка лише одного з претендентів на посаду президента України в 2004 році. Треба було підтримувати обох. Адже вчинок Росії викликав хвилю неприязні до російської влади, як мінімум, половини населення України.**

Другий крок – це політика постачання енергоносіїв в Україну. Те, як зараз раптово було зроблено підвищення цін – це прямий політико-економічний шантаж проти України – так званого стратегічного партнера. Це порушення національної безпеки України.

Упущенням у відносинах двох держав є і те, що досі не існує активного і глибокого діалогу між елітами та інтелігенцією двох країн з допомогою цього можна було вирішити багато спірних питань.

Висновки:

1. Показовим та необхідним для наслідування в країні, де народжується демократія є те, що Партія "Народний Союз Наша Україна", мабуть вперше в Україні, на передодні виборів в Верховну Раду виставляє на широке обговорення основні принципові положення своєї Програми.

Це важливо і своєчасно, й тому що, практично у всіх регіонах країни регіональні партійні лідери та активісти залишалися, в більшості своїй, вкрай низько освідченими та обізнаними відносно проблем, що стосуються євроатлантичної та європейської інтеграції України.

Правда, щодо НАТО, то почала змінюватися стійка до цього думка про те, що це агресивний військовий блок - на користь нових оцінок – що це вже політико -безпековий союз.

Разом з цим, більшість місцевих лідерів Партії відверто оцінюють проблеми у відносинах з Росією, як більш важливі для України, як такі, що можуть бути й небезпечними з точки зору загроз національній безпеці держави.

2. Такі обставини робили досить не простим процес обґрунтування на круглих столах в регіонах тези про необхідність вибору Україною євроатлантичного та європейського шляху розвитку. Для цього треба було знайти додаткові аргументи: з одного боку, за вихід держави із позаблокового стану, а з другого – за вибір західного курсу розвитку – в структури НАТО і ЄС. Ситуація вимагала (для того, щоб нам повірили) відпрацювати методику викладання аргументів за Захід і проти Сходу. І це треба було робити на об'єктивних началах, і з допомогою конкретних прикладів. Судячи з оцінок слухачів, у нас це вийшло і вони вже після спілкування з нами на круглих столах запевняли, що тепер обов'язково будуть виступати за європейську та євроатлантичну інтеграцію держави.

Взагалі, можна, вважати, що основною причиною не підтримки в регіонах курсу на євроатлантичну інтеграцію є непроглядна неосвідченість населення, саме відсутність відповідних знань відносно НАТО. Це не дозволяє оцінити інформацію про Альянс, як об'єктивно-позитивну чи об'єктивно-негативну. Піаровські методи тут шкодять не тільки тим, хто за євроатлантичну інтеграцію, але й тим, хто проти. В цьому процесі не видно особливої різниці між регіонами. Основна причина – брак освіти та інформації. **Тому, коли, вирішити ці проблеми, то через певний час референдум дасть позитивний результат на користь НАТО.**

3. Викликає додатковий інтерес у регіональних лідерів і питання відносно трансформації системи безпеки держави та створення в перспективі, згідно з західними стандартами, **Сектору безпеки України та Сектору воєнної безпеки України.**

4. Презентація військових питань проекту Програми, пов'язаних з реформуванням Збройних Сил, складалася таким чином, що переважна більшість військових, які приймали участь в обговоренні, негативно висловлюються відносно дій сьогоденного керівництва Міністерства Оборони України щодо планів по кардинальному скороченню Збройних Сил у найближчі роки. Регіональні лідери вже достатньо аргументовано і тверезо висловлюються відносно певного курсу на вступ України до Альянсу, але підкреслюють, що це не може здійснитися в найближчі 2-3 роки, а відбудеться через більший термін. "Так, чому так масштабно треба скорочувати військо?!" – Питають вони. На фоні таких задумів і дій дуже негативно сприймаються й плани Міноборони щодо скорочення Військово Морських Сил України більш ніж у два рази: з 30 тис. до 10-12 тис. військових. Дійсно, це взагалі вже не тільки військова, але й політична помилка, виходячи із сьогоденної ситуації. Можна скоротитися до того, що нам **маяки** зовсім не будить потрібні.

По суті, військові також негативно висловлюються і з приводу переходу Збройних Сил на строк служби по призову до одного року. Тут питання полягає в тому, що в армії до цих пір ще не відпрацьовані програми для навчання особового складу в таких нових умовах, а такж нема, як передбачалося, достатньої кількості контрактників на рівні – 50-60 %. Тому цей захід скоріше створює негативний вплив на боєздатність військ на місцях: в ротах та батальонах.

Що стосується питання відносно сто відсоткового переходу на контрактну службу у Збройних Силах до 2010 року, то військові висловлюють сумніви, що це може здійснитися так швидко. Адже ж, судячи з того, що навіть у військовий бюджет на 2006 рік не додано 2 млрд. грн. (планувалося 8,9 млрд. грн. а виділили 6,9 млрд. грн.) і поки що нема ніяких пояснень відносно цього, свідчить про те що державі поки що дуже складно вирішувати такі масштабні завдання у короткий термін.

5. Мабуть, така ж суперечна ситуація складається, зокрема, і відносно прийнятого поверхневого рішення про ліквідацію Одеського військового інституту Сухопутних військ. Питання це, як відомо, має відповідну політичну складову. Але тут треба врахувати і іншу особливість – теж політичну. Справа в тому, що військові в Одесі завжди були на боці влади, навіть на фоні проросійського настрою мешканців міста. Сьогодні військові у розпачі. Разом з цим посилюються позиції проросійськи налаштованої опозиції. В місті Одесі склалася така територіально-політична "мультикартинка", коли в місті на одній вулиці по її різні сторони розташовані: з одного боку розкішні фонди військового інституту, який не ясно як скорочується, а на другому боці вулиці знаходяться приватні фонди юридичної академії і інших споруд відомого опозиціонера Ківалова С. В.

Можна вважати, що обставини, які так складаються в Одесі – не на користь владі й Партії НСНУ.

Напевно, слід звернути увагу й на наступні питання, які хвилюють військових та військових пенсіонерів в регіонах: не можна ліквідувати майже всі **військові госпітоля та військомати** в обласних центрах. Без цих установ військовий пенсіонер стає безправною людиною щодо медичинського забезпечення та правових питань.

6. Важливими залишаються і проблеми, які пов'язані з патріотичним вихованням молоді. Тут повинен бути задіяний цілий комплекс заходів. Починатися все повинно з родини й школи. У школі, чи при школі, в окремих центрах, повинна бути організована **допризывна підготовка** молоді. А далі, напевно, для відповідної частини юнаків (та дівчат) – навчання в військових ліцеях, навчання і служба в військових інститутах і взагалі служба у військових. Мабуть, те, що Україна так активно лобіює службу найманців-контрактників на перехідному етапі своєї державності, не сприяє вихованню патріота а скоріше навпаки. З контрактниками України можна було б і почекати, адже ж це навіть і не стандарт НАТО.

Незручна ситуація склалася і в ході нашої роботи в містах: Хмельницькому та Рівне у зв'язку з тим, що на наших круглих столах не була присутня ні одна людина у Хмельницькому від Академії прикордонної служби, а в Рівному – від штабу армійського корпусу Збройних Сил, що там дислокується. Як ми дізналися, причина була в тому, що відповідні начальники прийняли таке рішення, побоюючись негативної реакції зверху, яку очікували від братів Литвіних: генерал-полковника Литвина М.М. голови Державної прикордонної служби України та молодшого Литвина, генерал-майора, заступника командира армійського корпусу в Рівному.

Рекомендації:

1. Серед учасників зустрічей на круглих столах в регіонах повинно бути більше студентської молоді і взагалі людей нового мислення.

2. Необхідно забезпечити регіональні структури спеціальною літературою щодо даної тематики. (Ми зуміли отримати в Центрі інформації і документації НАТО в Києві достатню кількість різних довідників про НАТО, які розповсюдили в регіонах. В електронному вигляді була також надана довідкова інформація.) Але цього, безумовно недостатньо.

3. Основна маса людей старшого покоління мають особистий інтерес до питань пенсійного забезпечення, які в центрі – Києві вже вирішенні і що, крім іншого, є свідомством того, що ці питання в регіонах пов'язані із штучними підходами місцевих судів (особливо багато несправедливих вироків в м. Чернігові, що, мабуть, потрібно перевірити).

4. Необхідно посилити державний контроль, в плані професіоналізму та політичної доцільності, за діями керівництва Міністерства Оборони України.

5. Напевно, необхідно негайно, до виборів в парламент-2006, направити в Одеський військовий інститут незаангажовану професійну комісію, яка б детально вивчила ситуацію на місті з урахуванням як військових, так і політичних факторів. Відносно використання наукового потенціалу Одеського військового інституту, його обладнання та фондів можна і необхідно знайти інше рішення, ніж те, що знищує цей учбовий заклад, наприклад, в якості філіала Національної академії оборони України, чи – Головний штаб Сухопутних військ Збройних Сил України.

Це потрібно оперативнo зробити ще і тому, що серед військових в Одесі склалася дуже нездорова, вибухова обстановка. І, напевно, в цьому "особливому" місті це небезпечно.

P.S.

Для обґрунтування деяких основних питань надані додатки:

Додаток 1. Скільки коштує НАТО?

Додаток 2. Аналіз стану фінансового забезпечення військовослужбовців та військових пенсіонерів у країнах-членах НАТО та Російської Федерації.

Додаток 3. Матеріали щодо роз'яснення процесу розвитку взаємовідносин Україна-НАТО та переваг набуття членства України в Альянсі.

СКІЛЬКИ КОШТУЄ НАТО?

1. СПІЛЬНЕ ФІНАНСУВАННЯ

НАТО існує на внески держав-членів НАТО, які виділяють кошти та інші ресурси. Фонди НАТО призначені для покриття тих витрат, які вважаються доцільними всіма державами-членами.

Структура спільного фінансування є децентралізованою і різноманітною. Не всі держави НАТО, а часом і взагалі обмежена кількість країн Альянсу, беруть участь в певних видах спільної багатонаціональної діяльності в галузях досліджень, розвитку, виробництва та матеріально-технічного забезпечення.

Переважна більшість збройних сил і ресурсів держав НАТО, за винятком обмеженої кількості постійних штабів та невеликого контингенту постійних збройних сил, залишається під командуванням і контролем своїх держав. Таким чином, за небагатьма винятками, фонди НАТО не використовуються для забезпечення військових сил або закупівлі матеріальних ресурсів, таких, як кораблі, підводні човни, літаки, танки, артилерія або системи озброєнь.

Важливим винятком є Сили раннього попередження і управління НАТО - літаки, оснащені радарними системами, які є спільною власністю держав НАТО, які разом відповідають за їх придбання, утримання та експлуатацію.

Оплату праці військових, які служать у штабах НАТО або в будь-яких міжнародних штабах НАТО покриває країна, до збройних сил якої належить певна категорія військовослужбовців. У міжнародних штабах працює близько 15 000 військових, і всі вони отримують заробітну платню від своїх держав.

Оплата роботи міжнародного цивільного персоналу штаб-квартири НАТО в Брюсселі та військових штабів НАТО здійснюється за рахунок, відповідно, спільних Цивільного і Військового бюджетів НАТО.

Незважаючи на пов'язані з цим різноманітні ускладнення, затвердження спільного фінансування на основі консенсусу є основним принципом діяльності Альянсу в цій галузі.

1.1 Розподіл витрат

Витрати, до яких застосовується принцип спільного фінансування, покриваються державами-членами, відповідно до їх зацікавленості у результатах діяльності, що потребує такого фінансування, і згідно з узгодженою системою розподілу витрат.

Загальне правило передбачає спільне фінансування тих структур НАТО, якими користуються країни-члени. Всі держави Альянсу роблять внески тільки у фінансування підрозділів Міжнародного секретаріату, Міжнародного військового штабу, Військового комітету.

За традицією, узгоджена формула розподілу витрат, за якою визначається частка кожної держави, має віддзеркалювати «платоспроможність» кожної країни — члена Альянсу. Однак, ця формула застосовується на основі не тільки економічних, а й політичних міркувань.

Формули розподілу внесків у Цивільний та Військовий бюджети, а також у Програму інвестицій в безпеку НАТО були вперше затверджені на початку 50-х років. З часом вони зазнавали змін, які здебільшого стосувалися співвідношення внесків, внаслідок появи нових членів в Альянсі та різниці у рівні участі країн в інтегрованій командній системі. Отже, з точки зору сучасних показників їх економічної потужності, таких, як ВВП або купівельна спроможність, ці формули є неточними.

Незважаючи на те, що час від часу виникали пропозиції переглянути їх, з метою раціоналізації та вдосконалення системи розподілу витрат, остаточне одностайне рішення було на користь існуючої структури.

1.2 Цивільний бюджет

Цивільний бюджет затверджується і виконується під наглядом Комітету цивільного бюджету і формується переважно з асигнувань, що виділяються міністерствами закордонних справ.

Цей бюджет охоплює поточні витрати на:

- утримання Міжнародного секретаріату штабквартири НАТО в Брюсселі;
- виконання затверджених цивільних програм і заходів;
- витрати на спорудження, утримання та ремонт споруд і платню персоналу, що використовуються для проведення засідань комітетів і робочих груп НАТО;

- витрати на службу безпеки і таке інше.

Впродовж останніх років дедалі більша частка ресурсів Цивільного бюджету використовується для забезпечення програм співпраці з країна-ми-партнерами.

Витрати на персонал становлять приблизно 62%. Фонди призначені для виконання Наукової програми НАТО або забезпечення інформаційної діяльності, становлять приблизно 24% витрат.

1.3 Військовий бюджет

Військовий бюджет затверджується і виконується під наглядом Комітету військового бюджету, і формується здебільшого з асигнувань, що виділяються міністерствами оборони.

Цей бюджет охоплює поточні витрати і витрати на утримання, а також капітальні витрати міжнародної військової структури. Військовий бюджет не включає кошти на утримання особового складу військ, оскільки, ці витрати покриваються відповідними країнами.

1.4 Програма інвестицій у безпеку

Програма інвестицій в безпеку НАТО виконується під наглядом Комітету з питань інфраструктури. Бюджет Програми використовується для фінансування об'єктів і обладнання, необхідних для забезпечення функціонування:

- двох Верховних командувань НАТО;
- аеродромів, трубопроводів і місць зберігання пального, гаваней,
- інформаційно-комунікаційні систем;
- радіолокаційного та навігаційного устаткування
- військових штабів.

Програма набула нового виміру співробітництва в контексті «Партнерства заради миру» і нині передбачає можливість використання ресурсів НАТО Західноєвропейським Союзом.

2. УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ

За управління всіма військовими ресурсами відповідає Головне управління ресурсами. Це управління рекомендує необхідний обсяг фінансів та кількість особового складу на наступний рік; дає заплановані показники на наступні 4 роки; готує щорічний звіт, який дає можливість контролювати адекватність розподілу ресурсів відповідно та переглядати залучення спільних військових ресурсів.

Ресурси, що є в розпорядженні військових командувань НАТО або, які необхідно їм надати для виконання певних завдань, визначають за допомогою системи «Пакетів наявних ресурсів». Це основний інструмент оцінки спільних допоміжних фондів (як капітальних інвестицій, так і періодичних оперативних та експлуатаційних витрат), а також кількості цивільного і військового особового складу, необхідного для виконання конкретного завдання.

3. ПІДГОТОВКА БЮДЖЕТУ

Бюджет є щорічним і збігається з календарним роком. Він готується під керівництвом голови відповідної установи НАТО, переглядається і пропонується для затвердження членами фінансового комітету, що складається з представників відповідних країн, а затверджується для виконання Північноатлантичною радою.

Після затвердження бюджету голова відповідної установи НАТО отримує повноваження для його виконання шляхом прийняття зобов'язань щодо витрат чи витрати коштів на санкціоновані потреби. Повноваження голови установи є обмеженими згідно з Фінансовими правилами, які передбачають, наприклад, укладання контрактів на постачання товарів або послуг на основі результатів обмежених або загальних міжнародних конкурсів, або переміщення коштів з метою коригування завищених чи занижених кошторисів, що визначають обсяги фінансування.

У випадках відсутності консенсусу до початку фінансового року бюджет не затверджується, а заходи фінансуються під наглядом фінансового комітету за рахунок тимчасово виділених коштів, обмежених рівнем фінансування, який було передбачено затвердженим бюджетом попереднього року. Цей режим може застосовуватись впродовж 6 місяців, після чого Рада має прийняти рішення щодо затвердження бюджету або продовження терміну тимчасового фінансування. Хоча такий засіб рідко застосовується, він посилює принцип колективного міжурядового контролю над витратами, який передбачається вимогою щодо одностайного затвердження бюджету всіма відповідними державами.

4. ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ

Остаточну відповідальність за правильну підготовку і виконання бюджету певної установи НАТО несе керівник цього органу, але Фінансовий контролер надає йому суттєву адміністративну допомогу.

Кожен Фінансовий контролер може звернутися до фінансового комітету у разі затятої незгоди з керівником установи щодо передбачуваної фінансової операції. Фінансовий контролер має перевіряти дотримання правил виконання бюджету, застосування будь-яких контрольних заходів, затверджених фінансовим комітетом, виконання Фінансових правил та пов'язаних з ними вимог і процедур. В межах внутрішнього аудиту він також має право впроваджувати такі додаткові процедури і правила контролю, які вважає доцільними для забезпечення звітності.

Головним завданням Фінансового контролера є забезпечення вчасного надходження від держав-членів тих коштів, які потрібні для виконання бюджету в такому обсязі, який відповідає узгодженим внескам і дозволяє уникнути накопичення надмірної кількості готівки в міжнародній скарбниці. Контролер щорічно укладає звіт про результати своєї роботи і передає його для перевірки Міжнародній раді аудиторів.

Міжнародна рада аудиторів складається з представників національних аудиторських установ.

Повноваження ради аудиторів передбачають проведення не тільки фінансових перевірок, але й аудиту функціонування.

Джерело: Гнелиця Д., Ткачук А. Це просто НАТО. (Північноатлантичний Альянс поруч з нами). – К.: І-т Громадянського Суспільства, 2002. – с.26-31

5. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ.

Позитивно позначиться на обороноздатності України приведення української Військової організації у відповідності до стандартів НАТО і створення сектору воєнної безпеки держави. Неспроможність України підтримувати на необхідному рівні боєздатність власних збройних сил і ресурсів для їхньої мобілізації зумовлює посилення уваги до активного її приєднання до створення системи колективної оборони. **На сьогодні здійснювати виконання бойових завдань Збройні Сили України спроможні лише на рівні локальних конфліктів.**

Самотужки реформувати ЗСУ відповідно до світового рівня, з огляду на відсутність достатньої кількості ресурсів, Україні не під силу. Слід враховувати те, якщо Україна й надалі буде утримувати чисельність ЗСУ на рівні розвинених європейських країн, продовжуючи їх недостатньо фінансувати, то українська армія може перетворитися з гаранта забезпечення національних інтересів на елемент небезпеки для власної держави.

Членство України в НАТО прискорить реформування Збройних Сил України та дозволить оптимізувати Воєнну організацію України. Альянс має можливість надати допомогу в проведенні експертних оцінок окремих рішень, у доступі до використання інформації з питань оборонного і бюджетного планування, підготовці військових кадрів для ЗСУ, досягненні сумісності в управлінні, тиловому та технічному забезпеченню.

Співробітництво з НАТО у якості члена цієї Організації відкриє перед Україною широкі можливості у сферах: військової освіти; підготовки військовослужбовців; створення системи управління оборонними ресурсами; розробки оборонних програм; бюджетного планування і фінансування; ліквідації надлишкових і застарілих боєприпасів; вирішення проблем закриття військових баз та в реалізації національної програми конверсії.

Перехід України на стандарти Альянсу вимагатиме значних фінансових витрат. Зарубіжний досвід свідчить, що на період реалізації таких заходів неодмінно мають збільшуватися загальні бюджетні видатки на оборону. За оцінками експертів, **тільки на**

реформування ЗСУ потрібно витратити понад 9 млрд грн. Крім того, модернізація і закупівля нових озброєнь і військової техніки потребуватиме ще 10-12 млрд дол. США протягом наступних 5-6 років. Соціальна сфера, пов'язана з фінансовими витратами, також є найскладнішою проблемою євроатлантичної інтеграції

Фінансові й технічні ресурси. На думку представників альянсу, некоректно, коли Україна говорить, що не має грошей для виконання взятих на себе зобов'язань. Наша країна сама мусить шукати й виділяти гроші. Зокрема на операції з підтримання миру, проваджені блоком, забезпечення захисту інформації, а також зміцнення української місії при НАТО.

Українські пенсіонери побоюються, що членство в альянсі ляже непосильним тягарем на вітчизняний бюджет й уріже їхній і без того скромний шматок хліба насущного?

Давайте звернемося за порадою до латвійських неофітів. Приміром, у Латвії в період її кандидатства великий позитивний ефект мав такий аргумент: членство цієї країни в НАТО в 2004 році мало обійтися кожному її жителю в суму, що дорівнює вартості одного пакета молока...

Как передает корреспондент ЛІГАБізнесІнформ, А.Бутейко на брифинге в декабре 2005 г. отметил, что с вступлением Украины в НАТО произойдет сокращение общих расходов на оборону. Членство Украины в НАТО не даст нашему государству оказаться в ситуации, когда оно будет вынуждено поддерживать обороноспособность за свой счет с учетом своих реальных финансовых возможностей и уровня экономического развития.

Кроме того, по словам первого заместителя Министра, позитивным результатом присоединения Украины к НАТО станет перевод оборонно-промышленного комплекса (ОПК) на стандарты, приемлемые не только в НАТО, но и в ЕС. А.Бутейко подчеркивает, что переход на стандарты НАТО в сфере вооружений должно существенно расширить возможности и рынки сбыта украинской военной техники и вооружений. Кроме того вступление Украины в НАТО должно привести к увеличению и диверсификации закупок вооружений и военной техники, что, в свою очередь, должно содействовать развитию украинского ОПК.

Ще однією економічною проблемою для України є фінансові витрати, пов'язані з членством у НАТО. Видатки на утримання збройних сил, а також цивільних і військових представництв в Альянсі загалом невеликі, проте Україні потребує значних коштів на реформування Збройних Сил (через фізичну і моральну зношеність військової техніки **їх бойовий потенціал зменшується щороку майже на 9%**). За таких умов у України немає іншого шляху, ніж раціоналізація структур та чисельності військ з орієнтацією на досвід країн-членів НАТО.

Аркадій Сухоруков, доктор економічних наук, завідувач відділу економічної безпеки Національного інституту проблем міжнародної безпеки РНБОУ.

Січень, 2006

Аналіз стану фінансового забезпечення військовослужбовців та військових пенсіонерів у країнах-членах НАТО та Російської Федерації.

США (член НАТО з 1949р.)

Запит про потреби Міністерства оборони у фінансуванні заходів по забезпеченню національної безпеки Америки на майбутній рік проходить під гаслом боротьби зі світовим тероризмом. При цьому значну увагу Пентагон приділяє соціальним аспектам життя і побуту військовослужбовців. “Ми – нація, яка знаходиться в стані війни. Тому бюджет президента разом з його пропозиціями про виділення додаткових асигнувань надають людям в уніформі все необхідне для забезпечення їх переваги над супротивником”, заявив голова Пентагону, характеризуючи майбутній бюджет. Витрати Міноборони за останні п’ять років зросли на 41 %, при цьому заробітна плата військовослужбовців збільшилась на 25 %. У 2006 році вона збільшиться ще на 3,1%, не враховуючи розширення інших пільг. Заробітна плата цивільного персоналу підвищиться на 2,3%.

Сума витрат, яка планується Міністерством оборони на охорону здоров’я складає біля 27 млрд. долл. У 2006 році дотації на забезпечення військовослужбовців житлом зростуть на 4%, а до кінця цього фінансового року Пентагон має намір довести кількість приватизованого житла для військовослужбовців до 172 тис. одиниць.

Іванов В. Апетити Пентагона на 2006 рік. Конгрес одержав оборонне меню на півтрилліона доларів. Независимое военное обозрение, 04 березня 2005 р.

ПОЛЬЩА (Прийнята до НАТО у 1999р.)

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Згідно з законом "Про фінансове забезпечення військовослужбовців Збройних сил Республіки Польща", фінансове забезпечення кадрового військовослужбовця складається з посадового окладу, окладу за військове звання, надбавки за вислугу років та премій.

Крім того, передбачені додаткові фінансові виплати, а саме:

- за роботу з особовим складом (6-9% від посадового окладу);
- за бойову готовність:

 - за бойове чергування - 5 %;
 - за службу в органах військової розвідки та спеціальних службах;
 - за службу в авіаційних частинах (пілоти літаків Су-27 та МіГ-29 отримують від 67 до 144% надбавки, інших надзвукових літаків - від 53 до 120%, наземний персонал аеродромів, де розташовані підрозділи негайного реагування, отримують надбавку від 16 до 36%);
 - за стрибки з парашутом (10-52% залежно від класу);
 - за службу на морі (30-50% залежно від посади та типу плавзасобу. Водолази отримують надбавки залежно від часу перебування під водою та глибини);
 - регіональна надбавка (за службу в районі, віддаленому більше ніж 10 км від найближчого районного центру, що становить 5-10% базової ставки залежно від кількості дітей);
 - за знання іноземних мов;
 - за участь у навчаннях в польових умовах;
 - за виконання службових обов'язків у святкові та вихідні дні;
 - за відрядження.

З 1 липня 2004 року в Збройних силах Республіки Польща введені нові розміри грошового забезпечення особового складу(див. Таблиця 1).

Таблиця 1

Посада за військовим званням	Розмір грошового забезпечення (дол. США)
генерал (чотиризірковий)	3400
генерал броні	2900-3180
генерал дивізії	2465-3018
генерал бригади	2090-2290
полковник	1550-1940
підполковник	1221-1396
майор	1090-1156
капітан	956-981
поручник	903
підпоручник	869
старший штабний хорунжий	784
старший хорунжий	750
хорунжий	719
молодший хорунжий	694
старший сержант	672
сержант	650
взводний	631
старший капрал	618
капрал	609
старший рядовий	438

Пенсійне забезпечення

Пенсійне забезпечення польських військовослужбовців здійснюється відповідно до Закону від 18 січня 2002 року "Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та членів їх родин". Військовослужбовець має право на пенсійне забезпечення після **15 років служби у збройних силах в розмірі 40% від грошового забезпечення**. Пенсія нараховується з посадового окладу, окладу за військове звання, вислугу років, також додаткових виплат, які військовослужбовець отримував під час проходження військової служби.

Як виключення, міністр оборони має право призначити пенсію особі, яка за поважних причин не змогла здобути права на пенсію.

Співвідношення між розмірами грошового забезпечення військовослужбовця дійсної військової служби та військового пенсіонера не може перевищувати 75% (пенсії за інвалідністю - 80%).

В Збройних силах Республіки Польща виконання завдань щодо формування системи пенсійного забезпечення та здійснення нагляду за виконанням її бюджету покладено на Департамент соціальних справ та реконверсії Міністерства національної оборони.

Безпосередньо пенсійним забезпеченням військовослужбовців займається пенсійне управління Департаменту соціальних справ та реконверсії, якому підпорядковуються воеводські (обласні) пенсійні бюро. Виплата пенсій колишнім військовослужбовцям здійснюється через Фонд соціального забезпечення Польщі.

Порядок забезпечення військовослужбовців житлом

Відповідно до норм чинного законодавства Республіки Польщі, військовослужбовець має право на отримання власного житла з фондів Міністерства національної оборони.

До часу отримання власного житла військовослужбовцю надається службове житло

згідно з існуючими нормами.

В липні 2004 року був прийнятий новий Закон "Про розквартирування військовослужбовців та військових пенсіонерів", яким передбачається два варіанти забезпечення житлом, а саме:

житло надається Агенцією військового майна (термін не визначений) згідно з чергою з фондів гарнізону, де військовослужбовець проходить (завершує) службу;

за бажанням військовослужбовець може відмовитись від отримання житла від Міністерства національної оборони. У такому разі Агенція військового майна виплачує військовослужбовцю суму з розрахунку еквівалента вартості 1 кв. м. житла в цій місцевості (середня вартість на території Польщі - 720 дол. США).

ЧЕСЬКА РЕСПУБЛІКА (Прийнята до НАТО у 1999р.)

Забезпечення житлом

У другій половині 1990-х років Міністерство оборони Чеської Республіки відмовилось від практики забезпечення військовослужбовців житлом за рахунок держави.

Відповідно до Закону "Про професійних військовослужбовців", з 1 грудня 1999 року для військовослужбовців була введена спеціальна виплата - так звана надбавка на оренду житла. Зазначена надбавка є грошовою компенсацією, яку виплачує держава військовослужбовцям за те, що не може забезпечити їх житлом. За основу її нарахування береться затверджена урядом Чехії мінімальна сума заробітної плати в країні на поточний рік, помножена на відповідний коефіцієнт, що залежить від регіону, де військовослужбовець проходить свою службу (Таблиця 2).

Виплата надбавки на оренду житла здійснюється за рахунок бюджетних асигнувань, що виділені на утримання чеського оборонного відомства за статтею "Соціальна дотація та вихідна допомога".

Соціальні гарантії

Робочий тиждень військовослужбовця триває 42,5 години, який включає в себе перерви на обід та відпочинок протягом 30 хвилин. Військовослужбовець протягом року має право на відпустку тривалістю 37 календарних днів.

Якщо військовослужбовець через особисті причини не може нести службу, він має право взяти вихідний на необхідний час. Вищестоящий начальник може надати військовослужбовцю на його прохання відпустку за сімейними чи іншими поважними обставинами до 12 місяців без права на оплату.

Таблиця 2

Відповідність коефіцієнта розміру компенсації за житло (залежно від мінімальної суми заробітної плати та регіону проходження служби)

Роки	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Сума мінімальної заробітної плати (тис.крон)	3,6	4,5	5,0	5,7	6,2	6,7
Коефіцієнт нарахування надбавки						
м. Прага	1,50	1,50	1,50	1,70	1,56	1,44
населений пункт до 50 тис. осіб	1,50	1,50	1,50	1,60	1,48	1,40
населений пункт понад 50 тис. осіб	1,50	1,50	1,50	1,50	1,40	1,40
населений пункт понад 500 тис. осіб	1,50	1,50	1,50	1,40	1,40	1,40

УГОРСЬКА РЕСПУБЛІКА (Прийнята до НАТО у 1999р.)

Основними напрямками розвитку соціальної сфери є:

Збільшення розмірів грошового забезпечення військовослужбовців:

З введенням у січні 2002 року нової системи фінансування грошове забезпечення офіцерів та генералів Збройних сил Угорської Республіки в середньому збільшилось на 50% (у порівнянні з попередніми роками), а інших військовослужбовців (підофіцерів та військовослужбовців за контрактом) - на 70%;

Вдосконалення системи пенсійного забезпечення в Угорщині:

Система пенсійного забезпечення в збройних силах Угорської Республіки регламентується Законом Угорської Республіки № 95 (від 2001 року) "Щодо правового статусу кадрових військовослужбовців та військовослужбовців, що проходять службу за контрактом у збройних силах Угорської Республіки".

Кадровий військовослужбовець має право на службу пенсію після 25 років дійсної служби.

У зв'язку з введенням системи недержавного пенсійного забезпечення Законом визначені 2 окремих періоди: до та після 1 січня 2003 року.

На перший період (до 1 січня 2003 року) передбачається лише один варіант нарахування пенсій.

За основу для нарахування суми пенсії береться середня сума, без урахування податку, яку отримував військовослужбовець за останні 12 місяців безпосередньо перед виходом на пенсію. До цієї суми включаються основні виплати та ті доплати, від яких, згідно з законодавством Угорщини, чинним на день звільнення, нараховується пенсія. Таким чином, передбачена можливість у будь-який момент як введення додаткових надбавок, які збільшуватимуть обсяг пенсії, так і прийняття рішень щодо вилучення з базової суми для нарахування пенсії окремих видів доплат).

Залежно від вислуги (календарних років) військовий пенсіонер отримує такий відсоток від згаданої базової суми для нарахування суми пенсії:

Роки	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37 і більше
%	65	66	67,5	69	70,5	72	73,5	75	76,5	78	79,5	81	83

На другий період (після 1 січня 2003 року) передбачається три варіанти нарахування пенсій, залежно від бажання військовослужбовця:

1-й варіант: за основу для нарахування суми пенсії береться середня сума, яку отримував військовослужбовець за останні 12 місяців безпосередньо перед виходом на пенсію, але з податком. При цьому, якщо військовослужбовець перерахував у Фонд пенсійного забезпечення суми, які відраховувалися з його грошового забезпечення у рамках службової (державної) пенсійної системи або на окремий рахунок у приватну систему пенсійного забезпечення, то він отримує такий відсоток від згаданої базової суми для нарахування суми пенсії:

Роки	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37 і більше
%	43	45	47	49	51	53	55	57	59	61	63	65	67

2-й варіант: за основу для нарахування суми пенсії береться середня сума, яку отримував військовослужбовець за останні 12 місяців безпосередньо перед виходом на пенсію, також з податком. При цьому, якщо військовослужбовець не перерахував у Фонд пенсійного забезпечення суми, які відраховувалися з його грошового забезпечення на окремий рахунок у

приватну систему пенсійного забезпечення, то він отримає такий відсоток від згаданої основи для нарахування суми службової пенсії:

Роки	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37
%	31	32,7	34,2	35,8	37,3	38,8	40,4	41,9	43,5	45	46,6	48,1	50

3-й варіант: якщо військовослужбовець вийшов на пенсію після 31 грудня 2002 року, але перераховував суми на пенсійне забезпечення виключно у рамках службової пенсійної системи, то службова пенсія нараховуватиметься йому таким же чином, як і тим, хто вийшов на пенсію до згаданого терміну;

Забезпечення військовослужбовців житлом в Угорщині:

Забезпечення військовослужбовців житлом в Угорщині здійснюється на підставі таких нормативно-правових документів: Конституції Угорської Республіки; Закону "Про оборону" (від 1993 року); Закону № 95 (від 2001 року) "Щодо правового статусу кадрових військовослужбовців та військовослужбовців, що проходять службу за контрактом, Збройних сил Угорської Республіки"; наказу Міністра оборони Угорщини №29/2002 "Щодо внесення поправок до наказу Міністра оборони Угорщини №6/1994".

Законом № 95 (від 27.11.2001 року) "Щодо правового статусу кадрових військовослужбовців та військовослужбовців, що проходять службу за контрактом, Збройних сил Угорської Республіки" визначено, що кадрові військовослужбовці і військовослужбовці за контрактом Збройних сил Угорської Республіки мають право на різноманітні види допомоги від держави у забезпеченні їх житлом, а саме: безкоштовне надання службових квартир з фонду Міністерства оборони Угорщини та оплата орендної плати квартир, які знаходяться в розпорядженні інших державних установ; безпроцентний кредит та кредит без повернення на придбання власного житла (мають право офіцери після підписання наказу про їх звільнення з рядів збройних сил або за 5 років до досягнення пенсійного віку); часткова оплата Міністерством оборони орендної плати квартир, які знаходяться в розпорядженні місцевих органів самоврядування та квартир, що орендуються у приватних осіб; надання гуртожитків та житла у військових готелях самотнім військовослужбовцям, тим, хто проживає далеко від сім'ї, а також бездітним сім'ям (військовослужбовці за контрактом залежно від звання, можуть поселятися також у казармах); надання часткової фінансової допомоги на утримання власних будинків та оплату власних (приватизованих) квартир.

Законом також визначено, що вищезгадані положення слід застосовувати до військовослужбовців індивідуально, з урахуванням їх сімейних обставин, військового звання, посади та їх правового статусу (офіцер, кадровий унтер офіцер, військовослужбовець за контрактом).

Наказ Міністра оборони Угорщини №29/2002 "Щодо внесення поправок до наказу Міністра оборони Угорщини № 6/1994" детально регламентує виконання положень цього закону.

Так, згідно з наказом Міністра оборони №29/2002 та наказом Міністра оборони Угорщини №6/1994 встановлено:

у випадку, якщо військовослужбовець вирішив будувати окреме житло, йому надається безпроцентний кредит у сумі 4 тис. дол. США на 25 років;

якщо військовослужбовець відмовляється від можливості отримання житла і подає відповідний документ на ім'я командира військової частини, де проходить службу, то йому надається компенсація в розмірі 6 тис. дол. США;

військовослужбовець не має права стати на чергу для отримання житла у випадку, якщо у військовому гарнізоні, де він проходить службу, його близькі мають житло (після переведення до іншого гарнізону він має право на отримання житла);

поставлення на чергу для отримання житла здійснюється після прибуття військовослужбовця до місця призначення - військовослужбовець дає рапорт по команді на ім'я командира частини і заповнює відповідні анкети. Кожне питання в анкеті оцінюється визначеною сумою балів: враховується його сімейний стан, кількість дітей, попереднє місце служби, термін служби в ЗС країни). За кількістю балів військовослужбовець ставиться на чергу на житло (рік поставлення на чергу не відіграє ніякої ролі, визначальну роль має кількість

балів, які набрав військовослужбовець);

засідання гарнізонної житлової комісії здійснюється один раз в квартал, на якому підсумовуються бали і визначається місце в черзі. Головою комісії, до якої входять призначені командуванням гарнізону та обрані колективами військових частин члени комісії, є керівник гарнізону. В кожній комісії є представник від профспілки офіцерів та підофіцерів;

на час служби у військовій частині військовослужбовець отримує службову квартиру від Міністерства оборони Угорщини, але після переїзду на нове місце служби він повинен її здати. У випадку звільнення або виходу на пенсію за віком військовослужбовець має право звільнити службову квартиру і очікувати надання іншої або залишити її для власного користування;

якщо Міністерство оборони не може забезпечити квартиру військовослужбовця зі своїх фондів укладається Договір з муніципальними органами про оренду квартири. При цьому військовослужбовець має право самостійно за договором з муніципальними органами викупити, або приватизувати квартиру, і тоді при переїзді на нове місце служби Міністерство оборони Угорщини повинно надати військовослужбовцю нове окреме житло.

РУМУНІЯ (Прийнята до НАТО у 2004р.)

Грошове забезпечення військовослужбовців

При визначенні розміру грошового місячного забезпечення військовослужбовця, в тому числі при проходженні служби за контрактом, враховуються функціональні обов'язки, рівень складності та відповідальності посади, рівень фізичного навантаження, рід військ, а також рівень військової структури.

Існує також низка процентних надбавок за особливі умови служби та службу при виконанні спеціальних завдань, які коливаються у межах від 10 до 85 % грошового забезпечення. Льотний склад має надбавки від 50 до

200 % за годину польоту. Надбавки за класність - до 22 %. Залежно від вислуги років військовослужбовців, визначені категорії, що впливають на нарахування надбавок до місячного грошового забезпечення.

Всі категорії військовослужбовців Збройних сил Румунії, які звільняються і мають право на пенсію, отримують вихідну допомогу за таким розрахунком: вислуга до 5 років - тримісячне грошове забезпечення, 5-10 років - 6 місячних виплат, 10-15 - 8 місячних виплат, 15-20 - 10 місячних виплат, 20-25 - 12 місячних виплат, 25-30 - 15 місячних виплат, більше 30 років - 20 місячних виплат.

Система пенсійного забезпечення

Відповідно до закону № 164 (від 2001 року) визначені такі основні категорії військових пенсій: службова; за інвалідністю; пенсія спадкоємцю.

В свою чергу, службова пенсія поділяється на види: за віком; дострокова (непередбачувана); частково дострокова.

Право на пенсію за віком мають військовослужбовці, яким виповнилося 55 років (мінімальний робочий стаж для чоловіків - 30 років, для жінок - 25 років, з яких на військовій службі для чоловіків 15 років, а для жінок - 10).

Право на дострокову пенсію мають військовослужбовці віком 55 років, які перевищили віковий ценз, встановлений для військового звання, яке вони мають, або такі, посади яких скорочуються внаслідок реорганізації. Крім того, на цю пенсію має право та категорія осіб, яка визначена медичними комісіями.

На частково дострокову пенсію мають право військовослужбовці, які на день звільнення мають робочий стаж щонайменше 20 років, з яких 10 років - військова служба, і звільняються в запас з причини реорганізації, скорочення, реструктуризації.

В основу розрахунку суми пенсії покладено розмір грошового забезпечення, яке отримав військовослужбовець в останній місяць перед звільненням.

Пенсія за віком становить 60% від розміру місячного грошового забезпечення за проходження служби в нормальних умовах, в особливих - 62%, в спеціальних - 64%.

Розміри військових пенсій постійно коригуються залежно від змін грошового забезпечення діючого персоналу збройних сил (підвищуються).

Компенсація за оренду житла військовослужбовцями

З 1990 року прийнято низку законодавчих актів, згідно з якими персоналу Міністерства національної оборони визначається компенсація за оренду житла. Останнім із таких документів є рішення румунського уряду № 383 від 18 березня 2004 року щодо визначення місячної компенсації за оренду житла у розмірі 40-50 % від місячного грошового утримання залежно від місця розташування гарнізону. Перелік гарнізонів та сума компенсацій визначаються наказом міністра національної оборони Румунії. Рішення про надання грошової компенсації приймає командир військової частини на підставі висновків спеціальної житлової комісії.

РЕСПУБЛІКА БОЛГАРІЯ (Прийнята до НАТО у 2004р.)

Основними напрямками розвитку соціальної сфери є:

розробка механізмів соціального захисту звільнених з військової служби військовослужбовців. З метою забезпечення соціального захисту військовослужбовців, які підлягають звільненню у запас, наказом міністра оборони передбачено їх зарахування у розпорядження Міністерства оборони на строк до шести місяців і надання можливості отримати цивільну спеціальність за рахунок держави. За час знаходження у розпорядженні Міністра оборони військовослужбовці отримують щомісячну фінансову допомогу в розмірі окладу за останньою посадою.

Порядок фінансового забезпечення військовослужбовців Збройних сил Болгарії

Військовослужбовці Збройних сил Республіки Болгарія отримують основне грошове забезпечення відповідно до військового звання. Розмір місячного грошового забезпечення визначається Кабінетом міністрів на підставі пропозицій міністра оборони Болгарії. Для кадрових офіцерів Збройних сил Республіки Болгарія місячне грошове забезпечення (відповідно до законів Болгарії) не нижче ніж дві середньомісячні зарплати співробітників бюджетних установ Болгарії.

Для кадрових військовослужбовців також встановлена додаткова надбавка у розмірі 2% за кожний рік трудового стажу, але не більш ніж 40%.

Також для військовослужбовців передбачені додаткові виплати за специфічні умови проходження служби. Розмір додаткових виплат визначається міністром оборони. Рада міністрів Болгарії приймає рішення щодо розміру грошових надбавок у разі проходження служби в умовах, шкідливих для здоров'я.

До компетенції міністра оборони належить вирішення питань щодо виплати грошових премій за підсумками року. Також міністр оборони визначає розмір грошових надбавок в ході виконання військовослужбовцями службових обов'язків за сумісництвом.

При звільненні зі Збройних сил Республіки Болгарія болгарські військовослужбовці отримують вихідну допомогу у розмірі місячного грошового забезпечення (з усіма грошовими надбавками) помноженого на кількість років військової служби (але не більше ніж 20) і помноженого на 1,45.

Якщо військовослужбовець знаходився на військовій службі 10 та більше років і був звільнений за станом здоров'я, при нарахуванні вихідної допомоги кількість років вислуги не повинна бути нижчою ніж 15 років;

збільшення розмірів грошового забезпечення військовослужбовців: зокрема, протягом 2003 року збільшилися розміри посадових окладів офіцерського складу в середньому: з 1 січня 2003 року - на 238 левів (132 дол. США); з 1 липня 2003 року - на 247 левів (137 дол. США);

Забезпечення військовослужбовців житлом.

В Міністерстві оборони Болгарії створена дирекція "Військова інфраструктура", яка відповідає за квартирне забезпечення військовослужбовців Збройних сил Республіки Болгарія. Кадрові військовослужбовці мають право придбати житло лише дин раз за весь період служби з фонду відповідного міністерства або відомства і лише за умов наявності вислуги не менш 10 календарних років, Військовослужбовці також зберігають за собою право на відомче житло, яке займали під час служби і після звільнення в зв'язку з виходом на пенсію (тобто отримують його на безкоштовній основі), але за умов, якщо не користались цим правом під час служби.

Вдосконалення системи пенсійного забезпечення. В Міністерстві оборони Республіки

Болгарія створена дирекція "Кадрова політика та соціальна адаптація", яка відповідає за пенсійне забезпечення звільнених військовослужбовців.

РЕСПУБЛІКА ЛИТВА (Прийнята до НАТО у 2004р.)

Основними напрямками розвитку соціальної сфери є:
розробка механізмів соціального захисту звільнених з військової служби військовослужбовців;
збільшення розмірів грошового забезпечення військовослужбовців дійсної військової служби;
забезпечення військовослужбовців житлом;
вдосконалення системи пенсійного забезпечення.

Порядок пенсійного забезпечення військовослужбовців

Система пенсійного забезпечення військовослужбовців Збройних сил Литви визначається Законом "Про пенсійне забезпечення" від 23 грудня 1994 року, Положенням "Про нарахування та виплати пенсій", затвердженого урядом Литовської Республіки 20 січня 1995 року та Постановою уряду Литовської Республіки "Про умови оплати військовослужбовців професійної військової служби, воїнів-добровольців і військовослужбовців активного резерву" від 18 березня 2004 року.

Державна пенсія військовослужбовцям нараховується залежно від військового звання та вислуги років. Якщо військовий пенсіонер не має інших надходжень, окрім пенсії, то на нього розповсюджується надбавка в розмірі 172 лити. Будь-яких додаткових видів грошового забезпечення, які визначаються безпосередньо командиром військової частини, не передбачено.

Пенсія нараховується від розміру останнього грошового забезпечення (звання + 1% за кожен рік служби).

Офіцери, які проходили службу в збройних силах до 1995 року за кожен рік служби отримують 1,8%, які служили з моменту поновлення незалежності Литви до 23.08.1991 року - 1 день прирівнюється 3 дням; особам, які прийшли в **Міністерство охорони краю** до 31.12.1991 року зараховується 80% цивільного стажу до військової служби.

Додаткових пільг при нарахуванні вислуги років немає.

В Міністерстві охорони краю органом пенсійного забезпечення є відділ соціального і пенсійного забезпечення Департаменту соціального забезпечення і персоналу. На теперішній час штат відділу передбачає трьох службовців (жінок). Відділ відповідає за соціальне та пенсійне забезпечення Збройних сил Литви. Виплата пенсій здійснюється за рахунок державного бюджету. Гроші перераховуються до Міністерства охорони краю, а потім на окремі рахунки пенсіонерів.

Державна пенсія не може перевищувати 1,5 середньої зарплати позаминулої чверті року за даними Державного департаменту статистики. Максимальна пенсія - близько 650 дол. США.

Відповідно до Постанови уряду Литовської Республіки "Про умови оплати військовослужбовців професійної військової служби, воїнів-добровольців і військовослужбовців активного резерву" від 18 березня 2004 року, встановлено коефіцієнти нарахування грошового забезпечення військовослужбовцям, залежно від вислуги років.

Розмір мінімальної місячної зарплати в країні (для цивільних - 450 литів, для військовослужбовців - 430 литів) помножується на відповідний коефіцієнт:

Розмір коефіцієнта при нарахуванні грошового забезпечення військовослужбовців Збройних сил Литви

Військове звання	Вислуга років за військовим званням					
	1 рік	2 роки	3 роки	4 роки	5 років	6 років і більше
Генерал-лейтенант	16	16,3	16,6	16,9	16,9	16,9
Генерал-майор	14,4	14,7	15	15,3	15,3	15,3
Бригадний генерал	13	13,3	13,6	13,9	13,9	13,9
Полковник	11,4	11,7	12	12,3	12,3	12,3

Підполковник	10	10,3	10,6	10,9	10,9	10,9
Майор	8,3	8,6	8,9	9,3	9,5	9,5
Капітан	6,4	6,7	7	7,3	7,3	7,3
Старший лейтенант	4,8	5	5,2	5,4	5,4	5,4
Лейтенант	4,1	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3

Коефіцієнт посадових персональних надбавок: для керівників, діяльність яких пов'язана з особливою відповідальністю: командувач Збройних сил Литовської Республіки - 2,5; командувачі СВ, ВПС, ВМС, начальник Об'єднаного штабу, генеральний інспектор - 2; командир бригади постійної готовності, командувач Добровільних: сил охорони краю, начальник командування навчання та доктрин, начальник командування логістичного забезпечення, начальник Воєнної академії - 1,5; командир батальйону - 1.

РОСІЙСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ (член ОДКБ)

У порівнянні з наданими даними відносно вирішення соціальних питань для військовослужбовців, військових пенсіонерів та відповідних категорій цивільних у збройних силах країн-членів НАТО, надаємо інформацію відносно вирішення подібних проблем в Російській Федерації – країні члена Організації Договору про колективну безпеку.

Відповідно до Федерального закону «Про військовий обов'язок і військову службу» військова служба є особливим видом федеральної державної служби. Президент РФ, Рада Безпеки, Міністерство оборони роблять все можливе для реального підвищення престижу військової служби.

Слід зазначити, що без методичного та кардинального рішення соціальних питань військовослужбовців у перспективі може скластися ситуація недостачі молодшого і середнього командного складу. Останнім часом тенденцію відтоку молодшого офіцерського складу вдалося переломити, однак успіхи все ще недостатні. Офіцерський корпус – основа будь-якої армії. Його деградація і розпад означають фактичний розпад військової організації держави. Удосконалення системи соціального забезпечення військовослужбовців можна відзначити наступними основними лініями:

- збільшення грошового забезпечення;
- удосконалення системи пенсійного забезпечення звільнених з військової служби;
- вирішення житлових проблем військовослужбовців;
- соціальна адаптація колишніх військовослужбовців;
- удосконалення системи медичного обслуговування і забезпечення.

Перше питання – **грошове забезпечення**. При всіх інших моральних стимулах на службі Батьківщині не викликає сумнівів той факт, що розмір грошового змісту військовослужбовців повинний стимулювати військову службу. Останнім часом вже прийнятий ряд заходів для збільшення грошового утримання.

З 1 січня 2002 р. розмір щомісячної надбавки, що виплачується військовослужбовцям за складність, напруженість і спеціальний режим служби збільшений з 50 до 70 відсотків від окладу відповідно до військової посади. Відповідним категоріям військовослужбовців була встановлена виплата щомісячної надбавки за командування (керівництво) військовими підрозділами і військовими частинами в розмірі від 300 до 500 карбованців.

З 1 липня 2002 р. оклади відповідно до військових посад встановлених згідно розмірів не нижче посадових окладів відповідних категорій федеральних державних службовців; граничний розмір щомісячної надбавки за вислугу років, обчислюваної у відсотках від окладів за військовою посадою і військовим званням, збільшений з 40 до 70 відсотків.

З 1 січня 2003 р. оклади за військовим званням виплачуються військовослужбовцям у розмірах не нижче надбавок за кваліфікаційні розряди відповідних категорій федеральних державних службовців.

Законодавчо закріплена норма, яка передбачає при підвищенні (індексації) розмірів грошового утримання федеральних державних службовців одночасне підвищення в тій же пропорції розмірів грошового забезпечення військовослужбовців, які проходять військову службу за контрактом, а також щорічну індексацію грошового забезпечення військовослужбовців в залежності від рівня інфляції.

У 2003 році, наприклад, така індексація в розмірі 11% впроваджувалася з 1 жовтня. Заходи щодо введення нових, значно збільшених розмірів окладів грошового утримання військовослужбовців і деяких додаткових виплат тісно взаємопов'язані з уніфікацією всієї системи грошового забезпечення військовослужбовців стосовно оплати праці федеральних державних службовців, а також із проведеної у державі соціальною політикою, спрямованої на переклад натуральних пілг у грошове забезпечення військовослужбовців.

Збільшення грошового утримання військовослужбовців з 1 липня 2002 р. привело до того, що на момент його введення доходи військовослужбовців зросли в 1,4 – 1,5 рази. Однак треба визнати, що реальні доходи військовослужбовців та їх життєвий рівень в результаті інфляції, підвищення цін на електроенергію, житло і комунальні послуги знову сягають рівня 2002 року.

Практика показала, що заходи, які були прийняті і реалізовані на даний час для збільшення грошового забезпечення не змогли повною мірою зупинити негативні процеси, що відбуваються в Збройних Силах. Як і раніше забезпечення належного рівня матеріального забезпечення військовослужбовців і підвищення якості їх життя є критично важливими елементами збереження на службі кістяка Збройних Сил - офіцерського корпусу.

З огляду на фактичний рівень інфляції, Міністерство оборони вважає за необхідне продовжити роботу з пошуку шляхів підвищення грошового забезпечення з таким розрахунком, щоб у найближчі 3-4 року додатково й значно підвищити рівень грошового забезпечення військовослужбовців.

До 2010 року рівень грошового забезпечення в абсолютному обчисленні повинний вирости до рівня січня 2002 р. не менш чим у 4 рази. Важливо, щоб грошове забезпечення військовослужбовців усіх силових компонентів військової організації держави мало однакову вихідну базу. Існуючі на даний час розбіжності у встановленні посадових окладів військовослужбовців у Збройних Силах, силових структурах і урядових органах негативно впливають на мотивацію військової служби. Можлива різниця в рівні грошового утримання військовослужбовців різних силових структур, що стимулює особливості військової служби, може бути забезпечена тільки надбавками до окладів грошового утримання, виплачуваними в зв'язку з особливостями проходження служби.

На даний час зберігається колишній порядок вирахування **пенсій громадянам, які звільнилися з військової служби**. При їх розрахунку враховуються нові розміри окладів згідно військової посади і військовому званню, розмір щомісячної процентної надбавки за вислугу років, а також вартість продовольчого пайка. Розміри пенсій громадян з числа звільнених з військової служби з 1 липня 2002 р. зросли в порівнянні з раніше існуючими в 1,8 - 1,9 рази, а з урахуванням підвищення окладів згідно військового звання військовослужбовців з 1 січня 2003 р. – більш ніж у 2 рази. Разом з тим, робота з удосконалення пенсійного забезпечення буде продовжена з урахуванням виникнення нових реалій у системі грошового постачання військовослужбовців.

Житлова проблема без перебільшення є ключовою в системі соціального забезпечення військовослужбовців.

Діюча дотепер система забезпечення житлом військовослужбовців вимагає кардинальних змін. У першу чергу, вона не дозволяє сформувати фонд службового житла і навіть приводить до його зменшення. Справа в тім, що одержання військовослужбовцями по звільненню постійного житла замість службового в умовах обмежених можливостей федерального бюджету затягується до 6-7 років натомість відведених за законом 3 місяців. Це приводить до того, що на даний час фонд службового житла Міноборони складає 98 тис. квартир, однак тільки із закритих військових містечок підлягають відселенню на постійні квартири близько 70 тис. родин. Всього, щоб вирішити житлову проблему в цілому, і щоб кожна людина, поки вона служить в армії, гарантовано мала дах над головою, потрібно близько 450 тис. службових квартир.

Для рішення житлової проблеми необхідно не тільки розробити і вжити додаткових заходів по збільшенню асигнувань, що направляються на фінансування будівництва житла, але і здійснити перехід на накопичувальну систему забезпечення житлом військовослужбовців.

Необхідно сказати, що за рік-два ці накопичення десятиліттями проблеми вирішити неможливо. Але прискорене формування повновагового фонду службового житла в сполученні з продовженням розрахованої на 2002-2010 р. програмою «Державні житлові сертифікати» і запуском принципово нової накопичувальної системи забезпечення житлом військовослужбовців дасть можливість вийти з даної тупикової ситуації.

До 2012-2015 р. передбачається практично цілком вирішити проблему надання військовослужбовцем службового житла, скоротивши терміни надання його до 1-3 місяців. У цьому зв'язку, крім будівництва нових житлових приміщень, будуть активно перебудовуватися під службове житло казарми та інші будинки, що звільняються в ході планового скорочення чисельності військ.

На даний час Урядом РФ схвалений план підготовки нормативних правових актів і проведення необхідних заходів **щодо переходу, починаючи з 2004 року до накопичувальної системи забезпечення житлом військовослужбовців і членів їх родин.**

Програма по створенню накопичувальної системи забезпечення військовослужбовців житлом розробляється Міністерством оборони з метою створення механізму гарантованого забезпечення житлом військовослужбовців. Програма передбачає нагромадження засобів на рахунок військовослужбовця з такою метою, щоб при досягненні 20 років вислуги військовослужбовець міг придбати власне житло в розмірі, що відповідає **соціальним нормам і в будь-якому регіоні**, обраному їм для постійного місця проживання.

При продовженні служби понад 20 років кошти на рахунок військовослужбовця будуть збільшуватися, що дозволить йому придбати житло, що перевищує по площі соціальну норму.

Функціонування накопичувальної системи дозволить забезпечити:

поліпшення морально-психологічного клімату у військових колективах і родин військовослужбовців;

формування у військовослужбовців впевненості в житловому забезпеченні їх родин;

компенсацію обмежень, пов'язаних з військовою службою як особливого виду федеральної державної служби, що супроводжується ризиком для життя;

соціальну справедливість;

підтвердження статусу військовослужбовців як громадян, що знаходяться під особливим захистом держави.

Міністерство оборони планує здійснення інших заходів для **соціального захисту військовослужбовців**. Забезпечується реалізація Державної програми «Соціальна адаптація військовослужбовців, що підлягають звільненню зі Збройних Сил РФ, інших військ, військових формувань і органів, та членів родин на 2002-2005 р.» На це, зокрема, націлена робота урядової комісії із соціальних питань військовослужбовців, громадян, звільнених з військової служби, і членів їх родин, а також ФГУП Всеросійський центр перепідготовки офіцерів, що звільняються в запас, Міністерства оборони РФ.

На даний час розроблено проект міжвідомчої програми «Реабілітація військовослужбовців, громадян, звільнених з військової служби, і співробітників правоохоронних органів, що постраждали при виконанні завдань в умовах бойових дій і при проведенні контртерористичних операцій».

Варто вжити термінових заходів по розробці щодо прийняття федеральної цільової програми комплексної реабілітації інвалідів військової служби, число яких за останні 6 років збільшилося більш ніж на 230 тис. чоловік, становить на сьогодні 800 тис. і продовжує збільшуватися. Держава і суспільство в особливому боргу перед цими людьми, що по жертвували своїм здоров'ям заради Вітчизни, спокою і благополуччя кожного з нас.

На разі ведеться велика робота із завершення переходу до нової моделі будівництва і функціонування медичної служби військової організації Росії як важливої складової частини соціального забезпечення військового будівництва. Має бути проведено оптимізацію відомчих систем медичного забезпечення за рахунок інтеграції сил і засобів військової медицини в інтересах охорони здоров'я і надання своєчасної медичної допомоги усім військовослужбовцям, військовим пенсіонерам і членам їх родин.

Суть цієї моделі полягає в тому, що система медичного забезпечення військової організації повинна бути комплексної і сполученої. Військовослужбовці Збройних Сил, інших військ і військових формувань повинні проходити медичне обстеження та лікування в єдиних, а не підвідомчих шпиталях, поліклініках, санітарних частинах. Система повинна будуватися за територіальним принципом, коли частини медичного забезпечення обслуговують усі військові формування, що знаходяться на території військового округу.

Виконаний аналіз свідчить про те, що норми соціального забезпечення у військовому відомстві в РФ на порядок нижчі ніж ті, що вже досягнуті, навіть у нових членах НАТО.

При цьому треба зауважити, що ситуація в Україні відносно вирішення таких же соціальних проблем у порівнянні з РФ не виглядає кращою.

Хотілося б відзначити, що рішення соціальних питань військовослужбовців – справа державна. Одні Збройної Сила підняти цей пласт не зможуть. На нашу думку, ці проблеми повинні в обов'язковому порядку обговорюватися на засіданнях Державної ради з метою залучення до рішення соціальних питань військовослужбовців (у першу чергу, облаштованості військ) і регіональні влади.

Січень, 2006

Матеріали щодо роз'яснення процесу розвитку взаємовідносин України – НАТО та переваг набуття членства України в Альянсі

1. Радикальні демократичні зміни, що відбуваються сьогодні в Україні, позначилися практично на всіх сферах суспільного життя нашої держави. **створили передумови для формування унікально сприятливої ситуації щодо реалізації цілей євроатлантичної інтеграції України** з огляду як на внутрішні, так і зовнішньополітичні чинники. Перед українським суспільством постало завдання ефективного використання тих потенційних, реальних можливостей для послідовної реалізації цілей європейської і євроатлантичної інтеграції.

Європейський та євроатлантичний вибір України було зроблено ще в 1990р., коли Верховна Рада прийняла *Декларацію про державний суверенітет України*. Саме в ній записано, що Україна “активно сприяє зміцненню загального миру і міжнародної безпеки, безпосередньо бере участь у загальноєвропейському процесі та європейських структурах”. Наразі, такими структурами є НАТО та Європейський Союз, які є провідними організаціями у справі підтримання миру і стабільності на євроатлантичному просторі. У зв'язку з цим, процес розширення НАТО і ЄС сприймається Україною як один з головних факторів зміцнення безпекової ситуації у світі, в т.ч. на теренах нашої країни.

Набуття Україною членства в НАТО повністю відповідає чинному національному законодавству. Засади зовнішньополітичного курсу нашої держави щодо Альянсу визначено в *“Основних напрямках зовнішньої політики України”*, затверджених Постановою Верховної Ради України №3360-ХІІ від 02.07.1993р. Підготовка до вступу здійснюється в контексті *“Державної стратегії України щодо Організації Північноатлантичного договору (НАТО)”*, схваленої РНБО України в 2002р., та *Закону України “Про основи національної безпеки України” 2003р.*

Воєнна доктрина від 21.04.2005р., затверджена Президентом України В.Ющенком, закріпила, що “активізація євроатлантичної інтеграції України з орієнтацією на вступ до НАТО як основи загальноєвропейської системи безпеки та пов'язане з цим глибоке реформування оборонної сфери держави відповідно до європейських стандартів належать до найважливіших пріоритетів як зовнішньої, так і внутрішньої політики”.

Україна та НАТО мають вже чималу **історію відносин**. З березня 1992р. Україна стає членом Ради Північноатлантичного співробітництва (РПАС). У 1997 році Україна стає співзасновницею та учасником наступниці РПАС - Ради євроатлантичного партнерства (РСАП), яка на сьогодні налічує 26 держав-членів НАТО та 20 країн-партнерів.

Починаючи з 1994р., наша держава бере активну участь у програмі “Партнерство заради миру” (ПЗМ), в рамках якої українські військові були залучені до кількох десятків спільних з країнами-членами та партнерами НАТО миротворчих навчань як на території нашої країни, так і за кордоном.

Україна розбудовує відносини з НАТО *на основі Хартії про особливе партнерство від 09.07.1997р. та Плану дій (ПД) від 22.11.2002р.* В рамках Плану дій готуються щорічні міжвідомчі Цільові плани, які узгоджуються з НАТО. *Цільовий план на 2006 розроблено у форматі Плану підготовки*

до членства (ПДЧ). Такий підхід сприяє переходу до реалізації власне ПДЧ, який є наступним етапом набуття повноправного членства в НАТО. На сьогодні, 15 двосторонніх документів регулюють відносини Україна-НАТО. Ще 15 внутрішніх правових актів України та НАТО слугують правовою базою розбудови взаємин.

З квітня 1999 року, згідно з положеннями Хартії, формат відносин переведено у площину *спільного форуму - Комісії Україна-НАТО (КУП).*

Поряд з цим консультативним механізмом співробітництва Україна використовує також й інші механізми, такі як засідання *спільних робочих груп (СРГ) Україна-НАТО* з питань воєнної реформи, озброєнь, економічної безпеки, планування на випадок надзвичайних ситуацій, з питань науки і захисту довкілля, а також регулярні засідання Україна-НАТО на рівні політичного, політико-військового керівного, військового, економічного та спеціального комітетів.

Виключно важливі наслідки загальнодержавного значення у цьому контексті мала **участь Президента України у саміті Комісії Україна-НАТО у лютому 2005 року.**

Однозначне підтвердження у виступі Президента України незмінності кінцевої мети співробітництва України з Альянсом - набуття членства в НАТО, - стало тим політичним сигналом, якого очікували від України усі без винятку країни-союзниці по Північноатлантичному Альянсу.

Саме цей сигнал став основою для прийняття в НАТО рішення щодо **започаткування на квітневому засіданні Комісії Україна-НАТО на рівні міністрів закордонних справ Інтенсифікованого діалогу з питань членства та відповідних реформ.** Процес Інтенсифікованого діалогу, започаткований на виконання рішень Мадридського самміту НАТО 1997 року, пропонується країнам, що висловили зацікавленість стати членами Альянсу, і є першим етапом офіційного процесу підготовки країн-аспірантів до членства в НАТО. У рамках такого діалогу розглядається повний діапазон політичних, військових і фінансових питань, пов'язаних з членством в Альянсі.

27 червня 2005 р. на реалізацію рішень Вільнюського засідання Комісії Україна-НАТО Генсекретарю НАТО під час його візиту в Україну був переданий **Початковий дискусійний документ**, підготовлений МЗС на міжвідомчій основі та погоджений Президентом України.

26 вересня 2005р. в Брюсселі відбувся **перший раунд тематичних експертних консультацій Україна-НАТО високого рівня** в рамках Інтенсифікованого діалогу, у ході яких сторона НАТО виклала основні вимоги, які ставляться до країн-кандидатів на членство в Альянсі.

Вагомим свідченням єдності політики Президента України та Уряду України став **візит до штаб-квартири НАТО Прем'єр-Міністра України 7 жовтня.**

Практичне обговорення підходів України та НАТО в рамках запровадження Інтенсифікованого діалогу відбулося під час **візиту Північноатлантичної ради НАТО в Україну 18-20 жовтня 2005р. на чолі з Генеральним секретарем Альянсу**, в рамках якого було проведене чергове засідання Комісії Україна-НАТО за участю міністрів закордонних справ та оборони України, а також здійснені **поїздки членів делегації НАТО в регіони України в інформаційно-роз'яснювальних цілях.** Вперше в історії відносин Україна-НАТО відбулося **спільне засідання РНБО України та ПАР НАТО** під головуванням Президента України В.Ющенка за участі Генсекретаря Я.Схеффера.

Непересічне значення мали також результати **Вільнюського засідання міністрів оборони України та НАТО 23-24 жовтня 2005р.** а також Брюссельського засідання Спецкомітету НАТО з Україною на рівні керівників спецслужб 8 листопада 2005р. які також відбулися у форматі Інтенсифікованого діалогу.

Все більшого значення набуває **парламентський вимір відносин України з НАТО.** На постійній основі відбуваються взаємні візити між Верховною Радою та Парламентською асамблеєю НАТО (ПА НАТО). У нашому парламенті створено Постійну делегацію у ПА НАТО, до складу якої увійшли представники Народної партії України, Комуністичної партії, блоку БЮТ, Партії промисловців і підприємців, Української народної партії, а також позафракційні депутати. У жовтні ц.р., на запрошення Голови Верховної Ради В.Литвина, в Україні перебував Голова Парламентської асамблеї НАТО П.Леллюш, який був прийнятий Президентом України, а також мав зустрічі з Головою Верховної Ради та Міністром закордонних справ. Наприкінці 2005р. в **Копенгагені пройшла чергова щорічна сесія Парламентської асамблеї НАТО, в роботі якої брала участь делегація Верховної Ради України.**

Розвиток громадянського суспільства в Україні, утвердження незалежного правосуддя і свободи слова, боротьба з корупцією створили реальну можливість істотно поглибити відносини України з НАТО. Разом з тим, ці відносини де обмежуються лише рамками зустрічей та обміном думками. Україна робить і готова й надалі робити **практичні внески у підтримання миру та стабільності на євроатлантичному просторі** шляхом участі в операціях під проводом НАТО на Балканах, у Середземномор'ї, врегулюванні кризи в Дарфурі та в Іраку. Україна також надавала і надаватиме підтримку операції НАТО в Афганістані.

Таким чином, у **2005 році Україна фактично наблизилася до того, щоб ставити перед НАТО питання щодо членства в Альянсі.** У цьому зв'язку, а також у світлі позиції Президента України, виголошеної у лютому 2005р., Україна поставила перед НАТО питання щодо готовності України залучитися до Плану дій щодо підготовки до членства в НАТО

навесні 2006 року з тим, щоб на самміті 2008 року можна було б вести мову про вступ України до НАТО.

Виконавча влада України має на ці переговори відповідний законодавчий мандат, передбачений, зокрема, Законом України "Про основи національної безпеки України" від 19 червня 2003 року. Цей акт до основних напрямів державної політики з питань національної безпеки відносить, серед іншого, набуття членства в ЄС та НАТО при збереженні добросусідських відносин і стратегічного партнерства з Російською Федерацією, іншими країнами СНД, а також з іншими державами світу.

2. Що стосується **перспектив євроатлантичної інтеграції України крізь призму набуття переваг від членства в НАТО**, то вони, полягають в наступному:

- Процес входження до НАТО є **стимулюючим фактором для проведення внутрішніх політичних та соціально-економічних реформ** усіх сфер суспільного життя, гармонізації законодавства з правовими нормами та демократичними принципами країн-членів НАТО, прискорення трансформації Збройних Сил України, встановлення цивільного демократичного контролю над оборонним та безпековим секторами держави. Країна-кандидат має відповідати високим стандартам, які на сьогодні існують в державах-членах Альянсу в усіх галузях життєдіяльності. Підготовка до вступу в НАТО призведе до поглиблення в країні засад демократії, забезпечення прав і свобод громадян, свободи засобів масової інформації, утвердження верховенства права, поліпшення інвестиційного клімату, **підвищення рівня життя українських громадян.**

- Україна братиме **безпосередню участь у процесах вироблення і прийняття рішень щодо подальшого розвитку європейської і євроатлантичної безпеки**, які не тільки стосуються інтересів національної безпеки України та НАТО, але й формують сучасне середовище євроатлантичної безпеки, включаючи безпеку України.

- Україна отримає **безпрецедентні додаткові гарантії воєнної безпеки** відповідно до Вашингтонського договору - надійні гарантії забезпечення державного суверенітету, територіальної цілісності та непорушності державних кордонів.

- Членство України в НАТО має значно **зменшити потенціал націоналістичних екстремістських сил в окремих сусідніх країнах, які мають на меті вирішення етнічних проблем за рахунок інтересів України.** У цьому контексті можна згадати відомі приклади українсько-польського примирення, німецько-французького, датсько-норвезького, американо-канадського і британо-американського поглибленого співробітництва на високому рівні, а також досвід приборкання турецько-грецького політико-військового протистояння.

- З набуттям членства в НАТО можна очікувати **прискорення входження України в європейські та світові економічні структури, зокрема ЄС, та її рівноправної участі як суб'єкта міжнародного права у створенні нової архітектури та системи безпеки в Європі та процесах прийняття відповідних рішень.** Таким чином, суттєво зміцниться її **економічна безпека.**

- Вступ України в НАТО матиме наслідком **покращення інвестиційної привабливості країни** в очах міжнародного інвестора. Наведемо лише один факт **на прикладі Румунії**, країни останньої хвили розширення. У рік вступу Румунії до НАТО (2 квітня 2004 року) обсяг прямих іноземних інвестицій зріс на 141% порівняно з 2003 роком.

- Позитивним наслідком приєднання України до НАТО стане **переведення ОПК на стандарти, прийняті як в НАТО, так і в ЄС**, що має суттєво розширити можливості і ринки збуту української військової техніки та озброєнь, сприяти інтегруванню ВПК України у військово-промисловий простір Альянсу. Показовим у цьому випадку є досить успішні приклади співробітництва України з Грецією (судна на повітряній подушці), Чеською Республікою (артилерійські системи).

Вступ України в НАТО має призвести до **збільшення та диверсифікації закупівель озброєнь і військової техніки**, що, у свою чергу, має сприяти розвитку українського оборонно-промислового комплексу. Так, наприклад, за інформацією Лондонського Міжнародного інституту стратегічних досліджень, у 2001 році порівняно з 1997 роком ці суми зросли у Польщі - на 44,3%, в Угорщині - на 88,9%, у Чехії - на 60%. Фактичні витрати на військову техніку в цих країнах у 2001 році склали - 713 млн.дол. СІЛА в Польщі, 255 млн.дол. СІЛА - в Угорщині, 224 млн.дол. СІЛА - в Чехії.

Незважаючи на очевидний потенційний позитив для України та міжнародної спільноти від нашого приєднання до Альянсу, вимушені констатувати: **євроатлантична інтеграція все**

ще не стала загальнодержавною справою і пріоритетом всіх органів державної влади України.

Сьогодні перед елітою стоїть **проблема подолання стереотипів**, що залишилися з радянських часів, головним чином у старшого за віком населення України. Але **ми не можемо допустити того, щоб дезінформовані покоління гальмували рух суспільства в майбутнє**. Потрібно, щоб українська еліта проявила справжні якості лідерства і аргументовано роз'яснювала переваги майбутнього членства України в НАТО, і виклики, які необхідно подолати повсякденним навчанням і працею.

Загалом, сьогодні приблизно третина українського населення підтримує курс на вступ до НАТО¹, ще близько 30 % вагаються з відповіддю, а 30% -проти. Водночас близько 60% населення України хотіли б мати більше інформації про НАТО². Людям елементарно бракує інформації. Ми бачимо, що ЗМІ приділяють мало уваги стратегічно важливим напрямкам зовнішньої політики України, одним з яких є інтеграція нашої держави до НАТО. Наше спільне завдання - отримати підтримку тих 30%, що вагаються. Це завдання має бути пріоритетом.

Досі в суспільстві існують **хибні уявлення щодо Альянсу, що вже встигли перетворитися на міфи**: НАТО - агресивний блок; вступ України до НАТО зіпсує відносини з Росією, зруйнує український ОПК тощо. Такі міфи потрібно спростовувати.

Відносно небагато українців знають про те, що НАТО - це міжнародна організація рівних незалежних держав, що усі **рішення приймаються в ній консенсусом**. Беручи до уваги внутрішні процеси перетворення в НАТО, надзвичайно важливим є те, що **Альянс перетворився з військово-політичної організації на політико-безпекову структуру**, яка об'єднує в систему колективної безпеки більшість країни євроатлантичного регіону. Загальносвітовий інтеграційний процес та факт приєднання до НАТО за останні роки десятих нових членів засвідчив, що лише **об'єднання країн в рамках організації колективної безпеки** є найкращим способом належного забезпечення національної безпеки. В умовах глобалізації адекватне реагування на нові виклики і загрози міжнародному миру і безпеці коштує для окремої держави дуже дорого. **Членство в НАТО фактично зменшує навантаження на економіку держави та на її бюджет**.

НАТО надає ефективну практичну допомогу державам у випадку **надзвичайних ситуацій та техногенних катастроф**. Саме НАТО забезпечило оперативне надання допомоги США в ліквідації наслідків урагану „Катрін“, у ліквідації наслідків землетрусу в Пакистані.

І в Україні бували випадки, коли допомога НАТО була вчасною і потрібною. Це і ліквідація аварії на колекторних спорудах Харкова наприкінці 90-х років, і наслідків повені у Закарпатті на початку 2000-х років, коли після 3 днів з моменту звернення України про допомогу, ми її отримали своєчасно та безкоштовно.

Ще одним яскравим прикладом практичної допомоги Україні з боку НАТО є сприяння у вирішенні такої болючої проблеми як **ліквідація застарілих запасів зброї**. Саме НАТО розроблено безпрецедентний за своїми масштабами проект щодо створення спеціального фонду для сприяння Україні в ліквідації надлишків зброї. На рахунку цього фонду вже акумульовано понад 3 млн. євро добровільних внесків держав-членів НАТО. Реалізація цього проекту має розпочатися найближчим часом. Сьогодні за фінансової підтримки НАТО в рамках проекту “Наука заради миру” у Харківському фізико-технічному інституті розробляється **рентгенівський генератор “Циклон”**, впровадження якого матиме великі перспективи для світової науки.

Саме завдяки НАТО було **збережено найбільший у Європі полігон “Яворів” у Львівській області**, до забезпечення діяльності якого залучаються тисячі цивільних та десятки приватних компаній малого та середнього бізнесу, отримуючи постійну високооплачувану роботу та замовлення на надання побутових та інших послуг, на поставки продуктів харчування, одяжі тощо.

Ми маємо говорити про чисельні ВУЗи та школи по всій Україні, студенти та учні яких завдяки програмам НАТО мають змогу проходити навчання, стажування в європейських країнах, а також США та Канаді, бачити

світ своїми очима, особисто спілкуватися з політиками високого рангу впливових країн та міжнародних організацій.

¹ За даними всеукраїнського опитування, проведеного Інститутом соціальної і політичної психології АПН України у період 3 - 10 травня 2005р

² Опитування Фонду "Демократичні ініціативи"/ Київського міжнародного інституту соціології від 22.02.05р.

3. Невеличкий коментар щодо розхожого міфу про те, що вступ України до НАТО передбачатиме згортання оборонно-промислового комплексу України через введення нових військових стандартів НАТО, вимог переозброюватися для нашої армії, обов'язково призведе до розриву існуючого військово-технічного співробітництва з Росією.

По-перше. НАТО не вимагає ні скорочення, ні переозброєння наших Збройних Сил, ні обов'язкового введення нових військових стандартів для зброї, ні відмови від військово-технічного співробітництва з Росією.

Образно кажучи, ніхто не вимагає, аби наші льотчики пересідали з МІГів та СУ на Ф16. Водночас, насправді, **головним критерієм** для військових підрозділів держав-членів НАТО, підготовка, утримання та озброєння яких є національною відповідальністю, є їх **ефективна оперативна взаємодія між собою.**

По-друге, насправді, певні **стандарти НАТО** для окремих видів озброєнь існують. Проте, вони, як правило, **набагато більш прогресивні**, ніж ті, які застосовуються у нас ще з радянських часів. Водночас, інтеграція до НАТО - це вихід на нові ринки збуту озброєнь країн-членів НАТО та ЄС, доступ до новітніх технологій при спільному виробництві, додаткові можливості модернізувати власні озброєння та диверсифікувати свій військовий арсенал тощо.

Щодо стандартів НАТО в галузі озброєнь можна навести такий приклад, Саме приведення окремих технічних параметрів, зокрема гармати, **українського танку Т-80УД до стандартів НАТО** різко збільшило його шанси на просування на ринки збуту країн-членів НАТО, в т.ч. брати участь в тендері на постачання цієї військової техніки **в Туреччину.**

По-третє, навіть певна **переорієнтація виробництва нашим ОПК** зброї по стандартах НАТО абсолютно **не означає** необхідність **розривати багаторічне спільне виробництво** вже існуючих або нових зразків зброї з Росією. Разом з тим, **фактом є те, що спільна робота українського ВПК з російським триває переважно по старих, ще радянських, зразках озброєнь.**

Зрозуміло, що вступ України до НАТО суттєво обмежить вплив Росії на нашу державу, яку природно непокоїть можливість втрати перспективний ринку збуту озброєння після переходу української армії на стандарти НАТО, а також важливого партнера у військово-технічному співробітництві.

Розуміючи це, **Росія давно навчилася підходити до військово-технічного співробітництва прагматично.** Вона цілеспрямовано проводить політику створення замкнених циклів виробництва озброєнь та військової техніки на власній території. Згортання виробництв українського ОПК є вигідним для Росії, оскільки **відсторонить важливого конкурента** на багатьох напрямках. **Росія теж вже сама переходить на стандарти НАТО.** Нещодавно було підписано відповідну Угоду про приєднання РФ до системи кодифікації

НАТО з цього приводу висловлюється так: Україна має всі підстави для повного переходу на стандарти НАТО у сфері виробництва озброєнь.

Разом з цим, слід нагадати, що НАТО, як організація, не розміщує замовлень на закупівлю озброєнь і військової техніки. Це - робиться на національному рівні також в умовах конкуренції. Ми маємо бути готовими до такої співпраці. Взаємодія з НАТО у військово-технічній сфері не повинна зводитися до банального бажання щось продати країнам Європи. Це обопільний процес, і досвід нових членів Альянсу показує, що такий симбіоз можливий і виправданий. Це є важливою темою, яка має стати частиною співпраці України з НАТО.

На завершення хотілось би зазначити, що **членство України в НАТО матиме глибоке цивілізаційне значення для нашої країни.** Адже входження до Альянсу означає для нас, перш за все, приєднання до сім'ї націй, що мають спільні демократичні цінності, які цілком поділяє український народ. Національним інтересам України відповідає взаємодія з країнами-членами НАТО у боротьбі проти міжнародного тероризму, розповсюдження зброї масового знищення, нелегального обігу наркотиків, торгівлі людьми, в питаннях захисту навколишнього середовища, становлення громадянського суспільства тощо.

Є переконання, що входження України в Альянс підвищить міжнародний авторитет нашої держави серед країн світу, створить можливість разом з країнами розвинутої демократії вирішувати стратегічні завдання сучасного та майбутнього Європи та Атлантики. З внутрішньої точки зору, **українці мають подолати власні стереотипи** про те, що НАТО є жахливим старцем у зірково-полосатому циліндрі, який гострить меч на безвинних селян у широкополюх солом'яних брилях.

Перемога демократії в Україні під час останніх президентських виборів дала **нашій нації унікальний шанс** залишити позаду “епоху втрачених можливостей”, вивести систему національної безпеки держави на рівень західної культури безпеки, що відповідатиме міжнародним стандартами.

Давайте спільно скористаємося цією нагодою.

В підсумок надаємо перелік імовірних мотивів-переваг вступу України в НАТО:

1. Гарантія Незалежності України на довготермінову перспективу.
2. Гарантія недоторканості кордонів та територіальної цілісності держави.
3. Якісно вищий рівень обороноздатності країни.
4. Забезпечення найсучаснішими системами озброєнь, вищий рівень кадрової військової підготовки, зростання вимог до фізичних здібностей солдат і офіцерів, покращення дисципліни у військах, зменшення рівня позастатутних відносин.
5. Зростання престижу Збройних Сил в суспільстві, покращення статусу військовослужбовця, поліпшення матеріального і соціального стану військових.
6. Завантаження вітчизняного ВПК замовленнями НАТО, технологічне переоснащення підприємств ВПК, перспективність переоснащення Збройних Сил новими вітчизняними розробками військової техніки: танками, літаками, кораблями, інше...
7. Поступове зростання валового внутрішнього продукту за рахунок відродження продукції ОПК, масове працевлаштування, покращення матеріального та соціального становища народу.
8. Завантаження замовленнями на розробку нових видів озброєнь конструкторських бюро, науково-дослідних інститутів, фінансування нових наукових програм, досліджень у фундаментальній науці.
9. Допуск України до новітніх технологій, припинення тотальної боротьби проти вітчизняних товарів на західному ринку, покращення торгового балансу з високо розвинутими країнами Світу.
10. Безвізовий (спрощений) режим пересування українців по Європі та Америці.
11. Спрощений вступ України в світові та європейські структури, організації.
12. Можливість масового навчання українців в найліпших учбових закладах Заходу, вільний допуск до наукової та дослідницької праці, стажування.
13. Зростання загальної консолідації Нації, громадської відповідальності, рівня культури населення, масовий розвиток туризму, широкий обмін інформації, покращення захисту Прав Людини, основних Свобод, демократизація та гуманізація суспільства.

(Наведений перелік не повний)

Січень, 2006